

INFO

Foreningen af Interne Revisorer

Nummer 49 | December 2011 | 15. årgang

**Tema:
Intern revisions rolle**

Brænder du for intern revision, så har vi jobbet til dig.

Vi har brug for en dygtig revisor til koncernens interne revisionsafdeling.

Alm. Brand koncernen er organiseret i 3 divisioner, som driver henholdsvis skadesforsikring, livs- og pensionsforsikring samt bank.

Arbejdsområde

Revision af Alm. Brand Bank A/S med tilhørende datterselskaber, herunder:

- revision af privat- og erhvervsfinansiering
- revision af børsrådets handel med fonds, valuta og finansielle instrumenter
- revision af børsnoteret datterselskab
- deltagelse i revisionen af års- og koncernregnskaber for bankkoncernen

Opgaverne løses såvel selvstændigt som i samarbejde med kolleger og du vil blive inddraget i hele revisionsprocessen fra planlægning til afrapportering af den udførte revision.

Vores krav til dig:

- du er på Cand. Merc. Aud. eller HD niveau
- du har praktisk erfaring fra intern eller ekstern revision, med erfaring i revision af finansielle virksomheder
- du er en udadvendt holdspiller
- du er systematisk og analytisk med flair for detaljen og overblikket

Hvad kan du forvente?

- et fagligt spændende og afvekslende job med alle typer af opgaver inden for revision af finansielle virksomheder
- et uafhængigt og inspirerende miljø med attraktive ansættelsesvilkår, svarende til de krav vi stiller
- gode muligheder for at påvirke din egen stilling og udvikling
- støtte til din fortsatte ajourføring og udbygning af din faglige viden

Din ansøgning:

Hvis du vil vide mere om jobbet inden du søger, er du velkommen til at kontakte koncernrevisionschef, Poul Erik Winther på 35 47 7891. Du kan også besøge vores hjemmeside www.almbrand.dk.

Du sender din ansøgning via linket i denne annonce eller via jobindex eller vores jobsite: www.job.almbrand.dk.

Alm. Brand Koncernen ønsker 100% engagerede medarbejdere. Engagement er kendetegnet ved, at det kan ses, høres og mærkes. Det handler om at yde en ekstra indsats, komme med forbedringsforslag og udvise begejstring. Vi forventer, at du som medarbejder bidrager positivt til udviklingen af Alm. Brand.

Region:
Region Hovedstaden

Ansøgningsfrist:
1. januar 2012

Tiltrædelse:
Snarest

Arbejdssted:
Østerbro

Hjemmeside:
<http://www.almbrand.dk>

Yderligere oplysninger fås hos:

Poul-Erik Winther
Telefon: +45 3547 7897
Mobil: +45 2960 9482

INFOs redaktion:**Ansvarshavende redaktør:**

Koncernrevisionschef Poul-Erik Winther

☎ 35 47 78 97

E-mail: abrpwe@almbrand.dk

Alm. Brand

Øvrig redaktion:

Afdelingsdirektør Lars Geisler

☎ 44 55 93 08

E-mail: lage@nykredit.dk

Nykredit

Fuldmægtig Tina D. Larsen

☎ 33 95 15 33

E-mail: tdl@fm.dk

Finansministeriet

Head of Quality Assurance and Development Lars Maagaard

☎ 33 33 15 48

E-mail: lars.maagaard@nordea.com

Nordea

Revisionschef Louise Claudi Nørregaard

☎ 33 74 80 13

E-mail: lcn@pension.dk

PensionDanmark

Deputy Chief Audit Executive Birgitte R. Svenningsen

☎ 39 77 41 30

E-mail: bsv@saxobank.com

Saxo Bank

Senior Manager Per Ventzel

☎ 45 12 27 70

E-mail: per.ventzel@danskebank.dk

Danske Bank

Næste nummer

INFO 50 udkommer i april 2012.

Tryk: Rosendahls-Schultz Grafisk, Albertslund.

ISSN: 1903-7333 (Trykt version).

ISSN: 1903-7341 (Elektronisk version).

Indlæg til INFO

Artikler i INFO påskønnes med en vingave.

Redaktionens adresse:

Alm. Brand A/S

Foreningen af Interne Revisorer (IIA)

Att: Koncernrevisionschef Poul-Erik Winther

Midtermolen 7

2100 København Ø.

Synspunkter, der kommer til udtryk i medlemsbladet, behøver ikke nødvendigvis at svare til bestyrelsens opfattelse eller være udtryk for foreningens officielle standpunkt.

Indhold

Leder	4
Nyt fra bestyrelsen	5

Artikler

Uddannelsesaktiviteter.....	7
Ajourføring af ISA 610 om anvendelse af interne revisorers arbejde og samtidig delvis ajourføring af ISA 315 – status i en igangværende proces.....	7
Finansiell eller operationel revision, er det enten eller – både og?.....	13
Operationel revision	16
Revisionsomfang – Hvornår er nok, nok?.....	18
Risikostyring – Intern revisions rolle.....	21
Finanslovsforslagets skattepakke: Om værns- og overgangsregler for multimedieskatten.....	26
Indberetning af obligatorisk efteruddannelse for godkendte revisorer	29
IIA European Conference, Madrid 19.-21. oktober 2011.....	30
IIA konference 2011.....	31
Nye medlemmer i IIA.....	34
”Bagsmækken”.....	35

Besøg foreningens hjemmeside:
www.iaa.dk

Leder

*Af afdelingsdirektør,
Senior Audit Manager
Annette K. Laursen, Nordea*

Temaet i dette nummer af INFO er Intern revisors rolle - mere nærværende kan emnet formentlig ikke være for foreningens medlemmer.

Ajourføringen af henholdsvis ISA 610 "Anvendelse af interne revisors arbejde" og ISA 315 "Identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation igennem forståelse for virksomheden og dens omgivelser" har stor betydning for intern revisors rolle, idet ændringerne i ISA 315 bl.a. omfatter:

- forespørgsler af intern revision under risikovurderingen
- forståelse af intern revision som element i klientens overvågningskontrol

mens ændringerne i ISA 610 omfatter:

- stillingtagen til, om intern revisions arbejde kan benyttes
- planlægning af anvendelse af intern revisions arbejde
- bevis for anvendelse af intern revisions arbejde
- direkte assistance

Artiklen, der omhandler status "i en igangværende proces", forsøger at give et svar på, hvad ændringerne vil betyde for intern revision/revisor, ligesom artiklen prøver at give svar på ændringer set i et dansk perspektiv.

De følgende 2 artikler omhandler intern revisions involvering i finansiel og operationel revision, og understøtter dermed den debat, der gennem årene har været om, hvor intern revision skal lægge (hoved)fokus.

I den ene artikel spørges der, om det "er et enten eller - eller både og?" mens den anden artikel beskriver den model for operationel revision, som Nordea har valgt. Ved både finansiel og operationel revision er formålet at give sikkerhed overfor bestyrelsen ved enten at underskrive regnskabet eller underskrive et assurance statement vedrørende risk management, control and governance processerne, og i begge

tilfælde selvfølgelig at tilføre merværdi gennem anbefalinger til forbedring af processerne. Dette skal gøres på en effektiv måde, så ressourcerne udnyttes på bedst muligt.

Hvilket leder direkte til næste artikel, hvor revisionsomfanget diskuteres "Revisionsomfang - Hvornår er nok, nok?" For hvornår har revisor foretaget tilstrækkelig revision til, at der kan konkluderes. Kravene i standarderne er, at der skal indhentes tilstrækkeligt revisionsbevis af en tilpas høj kvalitet. Tilstrækkeligt revisionsbevis er en subjektiv størrelse og vurderes ofte forskelligt fra revisor til revisor. For lidt udført revision kan betyde, at revisionen er mangelfuld, og der træffes forkerte konklusioner med en væsentlig revisionsrisiko til følge, og for meget udført revision betyder, at revisionen ikke har været tilstrækkelig effektiv og dermed for dyr.

Revisors rolle har gennem årene ændret sig, og en væsentlig ændring gennem de senere år er sket på baggrund af de risikostyringsfunktioner, der er oprettet. I artiklen "Risikostyring - Intern revisions rolle" beskrives markedsrisiko, operationel risiko og risk governance samt revisionens rolle i risikostyringen. En væsentlig pointe er, at risikostyring er en del af den interne kontrol i virksomheden, mens intern revisions rolle er at vurdere effektiviteten af den interne kontrol.

Derudover indeholder dette nummer af INFO et par artikler af aktuel karakter her ved udgangen af 2011, det drejer sig om artiklen "Finanslovsforslagets skattepakke, Om værns- og overgangsregler for multimedieskatten" samt artiklen "Indberetning af obligatorisk efteruddannelse for godkendte revisorer". Som bekendt løber den første efteruddannelsesperiode for registrerede eller statsautoriserede revisorer til og med 31. december 2011.

Endelig vil jeg ikke undlade at reklamere for IIAs årskonference 2012, hvor alle sejl i øjeblikket sættes for at kunne præsentere et interessant program for alle medlemmer på konferencen, der foregår på Vingsted hotel og konferencenter i slutningen af maj 2012.

Med et glædelig jul og godt nytår ønskes hermed god læselyst !

Nyt fra bestyrelsen

*Af koncernrevisionschef
Poul-Erik Winther, Alm. Brand*

Arbejdet omkring de forskellige erklæringer, der kræves afgivet i revisionsprotokollerne i finansielle virksomheder har været af begrænset omfang i 2011 og der er ikke noget nyt at berette. Finanstilsynet har dog fortsat fokus på dette område, og det forventes, at arbejdet intensiveres i 2012. Udvalget for den finansielle sektor medvirker fortsat heri.

Der har endvidere været afholdt møde med Finanstilsynet, der orienterede om, at der kommer en ny revisionsbekendtgørelse ultimo december 2011. Ifølge det oplyste vil de eneste ændringer vedrøre opdaterede paragrafhenvisninger vedrørende investeringsforeninger.

Arbejdsgruppen for årskonferencen 2012 er i gang med den praktiske tilrettelæggelse af programmet. Konferencen finder sted i Vingsted 30. til 31. maj 2012.

Der har været stor opbakning til Temadagen, hvor 105 medlemmer deltog. Til kursusdagen for pengeinstitutrevisorer

var der 80 deltagere. Begge arrangementer har fået gode tilbagemeldinger. Derimod var deltagelsen til gå-hjem-mødet i oktober begrænset – der var ca. 20 deltagere.

Bestyrelsen har haft skatteafdelingen i et revisionsfirma til at gennemgå foreningens skatte- og momsopgørelser, hvilket har ført til enkelte ændringer. For at forenkle den momsmæssige håndtering er det vedtaget, at det ikke længere koster noget at få stillingsannoncer bragt på foreningens hjemmeside og i INFO.

Et af bestyrelsens strategipunkter for 2011/2012 er nedsættelse af et udvalg for revisionsudvalg. Ane Marie Christensen har takket ja til at blive formand for udvalget og nedsættelse af udvalget er igangsat.

Der er til orientering for bestyrelsen blevet udarbejdet en oversigt over hits på foreningens hjemmeside. Statistikken viser, at der er en stor søgning på hjemmesiden.

IIA Årskonference 2012

Årskonferencen 2012 bliver holdt på Vingsted hotel og konferencecenter

Vingsted Skovvej 2, 7182 Bredsten den **30.-31. maj 2012.**

Stedet byder på fantastisk natur, så snør de gode sko og kom til Vingstedcentret.

Vingsted

Omgivelser

Konferencen vil ud over at være rammne for IIA's årsmøde byde på foredrag om en række aktuelle emner. Et gennemgående tema bliver Risikostyring.

Onsdag aften begiver vi os ind i "**Livsnyderens verden**".

Sæt allerede nu et stort **X** i kalenderen og vær klar til at tilmelde dig på årskonferencen i det nye år.

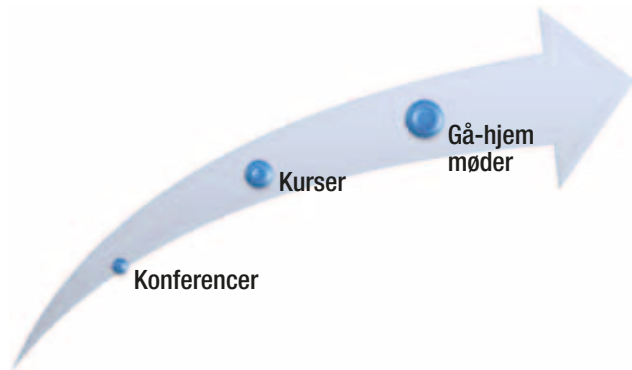
Yderligere information kommer i næste nummer af INFO.

Med venlig hilsen

Uddannelsesudvalget

Uddannelsesaktiviteter

Foreningen arbejder i øjeblikket med planlægning af uddannelsesaktiviteterne for 2012. Som tidligere år vil det være et mix af konferencer, kurser og gå-hjem møder. Alle med henblik på at sikre løbende og relevant efteruddannelse for interne revisorer.

Foreningens hjemmeside www.iaa.dk bliver løbende opdateret med information om uddannelsesaktiviteterne. Tilmelding til uddannelsesaktiviteterne sker også på hjemmesiden.

Ajournføring af ISA 610 om anvendelse af interne revisorers arbejde og samtidig delvis ajournføring af ISA 315 – status i en igangværende proces¹

Af statsautoriseret revisor Ole Fabricius, PwC og lektor, ph.d., statsautoriseret revisor Lars Kiertzner, CBS

Indledning

IAASB udsendte i efteråret 2010 et forslag til en ajournført standard ISA 610 om Anvendelse af interne revisorers arbejde og en samtidigt delvist ajournført standard ISA 315 om Identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation igennem forståelse for virksomheden og dens omgivelser.

Forslagene indebar en række præciseringer for ekstern revisor i forhold til tilstedeværelsen af en intern revision i reviderede virksomheder. Suppleret med mere vejledning og eksemplificering var formålet blandt andet at sikre en standard, som afspejler praksis i flere jurisdiktioner, samt at forbedre ekstern revisors mulighed for at anvende arbejde udført af intern revision og derigennem øge kvaliteten af internationale revisioner.

Udkast til ajournføring af ISA 610 var sammen med relevante afsnit af ISA 315 i høring med frist 15. november 2010. Udkastet til ajournført ISA 610 omfattede 12 afsnit om indledning/mål, 14 afsnit med krav og 28 vejledningsafsnit. Der var således tale om en væsentlig udvidelse i forhold til den gældende clarificerede, men ikke ajournførte ISA 610 som indeholder 7 afsnit om indledning/mål/definitioner, samt 6 krav- og 6 vejledningsafsnit.¹

Siden er høringskommentarerne behandlet på møder i IAASB i juni og september 2011 i tilknytning til ændrede udkast. Baseret på høringssvar fra især regulatorer og til-

¹ Artiklen er første gang bragt i Revision & Regnskabsvæsen nr. 11, november 2011

synsmyndigheder har IAASB udarbejdet et nyt udkast, som indeholder en række stramninger og præciseringer.

Disse indebærer væsentligst generelle skærper i relation til den eksterne revisors risikovurderingshandlinger i forhold til intern revision samt til ekstern revisors revisionshandlinger på områder med væsentlig risiko og skønmæssig usikkerhed.

Udkastet er fortsat under behandling, og det er endnu uafklaret, om den seneste version fra september vil blive endeligt vedtaget.

Den ajourførte ISA 610 og den delvist ajourførte ISA 315 forventes at skulle træde i kraft ved revision af regnskaber med afslutningsdato 15. december 2013 eller senere, og således for praktiske formål for revision af regnskaber for kalenderåret 2013.

De foreslåede ændringer til ISA 610 og ISA 315 omfatter seks komponenter:

Ændringer i ISA 315 Identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation igennem forståelse for virksomheden og dens omgivelser

- 1 Forespørgsler af intern revision under risikovurderingen
- 2 Forståelse af intern revision som element i klientens overvågningskontrol

Ændringer i ISA 610 Anvendelse af intern revisions arbejde

- 3 Stillingtagen til, om intern revisions arbejde kan benyttes
- 4 Planlægning af anvendelse af intern revisions arbejde
- 5 Bevis for anvendelse af intern revisions arbejde
- 6 Direkte assistance.

Den første og den sidste komponent, jf. pkt. 1 og 6 ovenfor, er nye i reguleringen, mens de midterste fire komponenter indebærer ajourføring og præciseringer af eksisterende komponenter i standarderne.

IAASB har i sine ændringer til høringsudkastene indtil videre forsøgt at afbalancere synspunkter fra på den ene side tilsyns- og kontrolmyndigheder, der er bekymrede for en for omfattende og uberettiget anvendelse af intern revisions arbejde, med på den anden side professionens bekymringer for, at reguleringen heraf bliver for restriktiv.

I det følgende redegøres overordnet for de senest foreliggen-

de ændringsforslag, idet detaljerne undergår finpudsninger, hvis endelige resultat er uvist.

Ændringer i ISA 315

Forslag til ændringer af ISA 315, jf. pkt. 1 og 2 ovenfor vedrører ekstern revisors risikovurderings-handlinger og forståelse for virksomheden, herunder i forhold til en intern revision

Der skal foretages forespørgsler af intern revision under risikovurderingshandlingerne. Dette foreslås konkret indført i ISA 315 og er derved et formelt supplerende krav til de obligatoriske forespørgsler af intern revision om kendskab til og mistanker om besvigelser efter ISA 240. Formålet er at nyttiggøre interne revisors indsigt bredt ved ekstern revisors identifikation og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation, hvilket burde være indlysende, også uden udtrykkelig regulering. Der er derfor reelt tale om en yderligere detailregulering og præcisering uden konsekvenser for ekstern revisor. Der har da heller ikke været væsentlige kommentarer hertil i høringssvarene ud over ønsker om yderligere præciseringer af kriterier for, hvem der skulle forespørges i en intern revisionsfunktion, ud over den interne revisionschef.

Den anden foreslåede ændring til ISA 315 vedrører ekstern revisors vurdering af intern revision som overvågningskontrol i virksomhedens samlede interne kontrolstruktur. Dette er et videreført krav, der kun er terminologisk ajourført.ⁱⁱ

En intern revisionsfunktion har opgaver i forhold til at vurdere kontrollers opsætning og funktionalitet med henblik på at udarbejde ledelsesrapportering herom.

Intern revision er derved generisk en form for overvågningskontrol, hvilket i det mest restriktive fælles høringssvar fra 14 europæiske reguleringsmyndigheder førte til den opfattelse, at intern revision kun kunne reducere kontrolrisikoen, hvorfor der ideelt set ikke burde være behov for at gå videre i ISA 610.

IAASB har imidlertid afvist denne holdning med baggrund i, at intern revision adskiller sig væsentligt fra andre overvågningskontroller ved krav om objektivitet, særlig kompetence og anvendelse af systematiske metoder, herunder krav til kvalitetsstyring. Disse særlige kvaliteter ved overvågningskontrollen "intern revision" er netop forudsætningen for ekstern revisors eventuelle anvendelse af arbejde og direkte assistance i henhold til den eksisterende og ajourførte ISA 610.

Ændringer i ISA 610 - Anvendelse af intern revisions arbejde

Tre af de foreslåede ændringer til ISA 610, jf. pkt 3 – 5 i indledningen, vedrører en ajourføring af krav, som i forvejen findes i ISA 610.

Forud for anvendelsen af standarden ISA 610 skal ekstern revisor afgøre, om anvendelse af intern revisions arbejde overhovedet ønskes.

Er dette tilfældet, skal der tages stilling til, om arbejdet *kan* anvendes. Er dette tilfælde, skal anvendelsen planlægges. Endelig skal revisionsbeviset for anvendelsen indsamles.

Først skal ekstern revisor tage stilling til, om arbejdet *kan* anvendes, hvilket afhænger af relevansen af arbejdet. Arbejdet skal vedrøre finansielle kontroller og/eller regnskabsmateriale. Ekstern revisor skal i tillæg hertil foretage skalerede vurderinger af intern revisions objektivitet og kompetence, samt vurdere de af intern revision anvendte metoder, herunder til kvalitetsstyring af arbejdet.

En intern revisionsfunktion kan dog have bredere opgaver end overvågning af finansielle kontroller og revision af regnskabsmateriale. Bredere opgaver kan vedrøre overvågning af effektivitetskontroller og/eller compliance kontroller samt datagrundlag i tilknytning hertil, der kun er begrænset relevant eller måske slet ikke relevant ved revision af et regnskab.

I den lovregulerede danske model for intern revision i finansielle virksomheder er der eksempelvis brede muligheder for at afstemme den interne revisions arbejdsopgaver med bestyrelsens ønsker i funktionsbeskrivelsen; men et mindstemål af involvering i regnskabsrevisionen er dog uomgængelig som konsekvens af lovkrav om rapportering i den interne revisions protokol og indgåelse af en revisionsaftale med ekstern revision.

Den ændrede standard må således forventes fortsat at harmonere med den danske model i denne henseende.

Vedrørende intern revisions objektivitet og kompetence tilsigter den ajourførte ISA 610 at udelukke anvendelse af intern revisions arbejde i ekstremerne. Betydelige trusler mod intern revisions objektivitet kan således ikke kompenseres ved stor kompetence i intern revision, og omvendt kan maksimal objektivitet hos intern revision ikke afhjælpe fraværet af kompetence hos samme.

Indimellem foreskriver standarden, at ekstern revisor skal foretage skalerede vurderinger af intern revisions objektivitet og kompetence, hvor grader af objektivitet og kompetence må sammenvejes ud fra en professionel bedømmelse.

Sondringen mellem objektivitet og uafhængighed kan fremhæves her: Interne revisorer kan som ansatte pr. definition ikke være uafhængige; men de forventes på trods heraf at kunne udføre opgaver objektivt. Den fødte organisatoriske afhængighed virker dog begrænsende for, hvilke opgaver der kan antages at kunne udføres objektivt.ⁱⁱⁱ

I den danske model for intern revision i finansielle virksomheder er intern revisions objektivitet og uafhængighed sikret på et højt niveau via lovregulering: Intern revision er ansat af og rapporterer direkte til bestyrelsen og er således optimalt organisatorisk uafhængig, og har fuld og ubegrænset adgang til information om virksomheden, herunder til bestyrelsesmødereferater. Herudover omfattes intern revision i finansielle virksomheder af en række specifikke uafhængighedskrav, såsom eksempelvis krav om at rapportere direkte til Finanstilsynet, forbud mod at påtage sig andre opgaver eller ansvar, som kan true deres uafhængighed, forbud mod at have finansielle interesser i virksomheden samt krav om, at revisionschef og eventuelle vicerevisionschefer skal have et højt niveau af både teoretisk uddannelse og praktisk erfaring i revision.

Vedrørende vurdering af intern revisions anvendte metoder, herunder intern revisions kvalitetsstyring, skal der ifølge den ajourførte ISA 610 skeles til, om kravene i ekstern revisors standarder eller tilsvarende krav opfyldes, herunder til kvalitetsstyring i ISQC 1 og ISA 220.

I danske finansielle virksomheder kan intern revision antages til at udføre revisionen efter disse standarder, hvilket også ses i praksis.

Den ajourførte ISA 610 foreskriver herefter, at ekstern revisor på basis af ovennævnte forståelse af funktionen planlægger sin anvendelse af intern revisions arbejde inden for det mulige og begrænset til det af ekstern revisor ønskede omfang. I relation hertil fremhæver den ajourførte ISA 610 ingen eksplicitte grænser for anvendelsen af intern revisions arbejde. Standarden foreskriver dog, at ekstern revisor selv skal foretage alle betydelige vurderinger samt udføre tilstrækkelige revisionshandlinger, som basis for konklusionen med høj grad af sikkerhed.

Betydelige vurderinger eksemplificeres som vurderinger af risici for væsentlig fejlinformation, tilstrækkelighed af udførte test, ledelsens anvendelse af forudsætningen om fortsat drift, betydelige regnskabsmæssige skøn, om der er givet passende oplysninger i regnskabet samt andre forhold, der kan påvirke revisionspåtegningen.

Den ajourførte ISA 610 påpeger hertil, at jo højere en konkret risiko for væsentlig fejlinformation er, desto mere sandsynligt er det, at ekstern revisor selv må udføre de relevante revisionshandlinger på det givne område. Hertil fremhæves det, at ekstern revisor suverænt skal kunne bestemme omfanget af sit revisionsarbejde. Standarden fastslår med andre ord princippet om, at det er ekstern revisors suveræne afgørelse, hvorvidt og i hvilket omfang han kan (og vil) anvende en intern revisions arbejde.

Endelig indebærer ajourføringen af ISA 610 en mere håndfast regulering af ekstern revisors indsamling af revisionsbevis for sin anvendelse af intern revisions arbejde, det vil sige for arbejdets kvalitet.

Revisionsbeviset herfor skal indsamles i form af inspektion af dokumentation for arbejdet, genudførelse af arbejdet, der skal foretages i et vist omfang, samt ved observation af intern revisions udførelse af arbejdet.

I forhold til den eksisterende danske revisionsstandard RS 610 og praksis vil kravene til indsamling af revisionsbevis i den ajourførte ISA 610 kunne opleves som skærpende, idet der i den danske revisionsstandard alene er stillet krav om, at ekstern revisor indsamler bevis, hvilket indebærer et mere frit valg mellem beviser, der er eksemplificeret i standarden.

Ændringer i ISA 610 - Direkte assistance

Det sidste element i ændringsforslagene til ISA 610, jf. pkt. 6 i indledningen, omhandler interne revisorerers direkte assistance til ekstern revisor og er nyt i forhold til den eksisterende ISA.

I den gældende ISA 610 er direkte assistance således undtaget fra reguleringen, hvilket har givet anledning til vidt forskellige fortolkninger rækkende fra, at direkte assistance kunne tillades inden for grænserne af god revisionsskik, og til, at direkte assistance ikke kunne accepteres.

Betænkkeligheden ved, at ekstern revisor modtager direkte assistance fra interne revisorer, er hidtil begrundet med, at ansvarsplaceringen kunne blive uklar, at direkte assistance strider mod etiske regler, at interne revisorerers primære an-

svarlighed ligger over for bestyrelse eller direktion, og at direkte assistance kunne udsætte ekstern revisor for et honorarpres, der kunne føre til overdreven eller upassende anvendelse. I visse lande, eksempelvis Frankrig, Indien og Japan, har disse betænkkeligheder ført til lovgivningsmæssige forbud mod, at interne revisorer yder direkte assistance til ekstern revisor.

Den ajourførte ISA 610 åbner imidlertid mulighed herfor.

I det foreliggende udkast til ISA 610 forudsættes det ved direkte assistance, at de medvirkende interne revisorer ikke bliver medlemmer af revisionsteamet, og at ekstern revisor ikke kommer til at udøve ledelseskompetence i klientens virksomhed. Disse antagelser er nødvendige for at undgå kollision med etiske regler.

I øvrigt forudsætter direkte assistance fra interne revisorer, at de samme parametre iagttages som ved anvendelse af intern revisions arbejde, men mere restriktivt fortolket og med tillæg af, at kvalitetsstyringen af arbejdet – instruktion, tilsyn og gennemgang i terminologien fra ISQC 1 og ISA 220 – skal udøves af ekstern revisor og på grund af intern revisors manglende uafhængighed tilmed skal være mere dybdegående end ved egne medarbejdere.

Den igangværende proces

IAASB er som nævnt i indledningen i gang med at behandle høringskommentarer og forslag til rettelser i forhold til de udsendte høringsudkast. Ændringerne vedrører især følgende forhold:

- Der sker yderligere præciseringer af, hvornår intern revisions arbejde ikke kan anvendes. Som et eksempel herpå ophøjes en del vejledende afsnit herom til at indgå som krav. Disse præciseringer er især afledt af hørings svar fra tilsynsmyndigheder, der var bekymrede for, at anvendelsen af interne revisorerers arbejde kunne blive for omfattende. Præciseringerne er modificeret i retning af en mere positiv tone i september 2011 ved fremhævelse af, at den interne revisionsfunktion kan bidrage med værdifuld indsigt i risikovurderingen. Værdien af at anvende den interne revisionsfunktionens arbejde konstruktivt og komplementerende i en løbende og åben kommunikationsproces fremhæves også. Basalt set ændres begrænsningsreglerne dog ikke.
- Endvidere begrænses mulighederne for at benytte sig af direkte assistance yderligere, mens uafhængighedsovervejselsen endnu engang henvises til behandling i IFAC's etikudvalg, der således igen skal tage stilling til, om

direkte assistance kolliderer med de etiske regler eller kræver ændringer heraf.

Dette vil være tilfældet, hvis assisterende interne revisorer skal opfattes som en del af ekstern revisors opgaveteam, og/eller hvis ekstern revisor som konsekvens af assistancen kommer til at udøve ledelseskompetence i klientvirksomheden i forhold til de ”udlånte” interne revisorer. De foreliggende begrænsninger vedrører især udførelse af risikovurderingshandlinger samt intensiteten i kvalitetsstyringen, samt anvendelse af direkte assistance ved arbejde, som tillige danner grundlag for intern revisionsrapportering til ledelsen.

Som en imødekommelse af mange høringsvar indføres der definitioner af eksempelvis intern revisionsfunktion og direkte assistance.

- Endelig understreges det endnu stærkere, at det altid er ekstern revisors suveræne afgørelse, om intern revisions arbejde anvendes, også når dette ville være muligt.

Efter vores opfattelse er det mest sandsynligt, at de foreliggende udkast bliver til endelige standarder. I forhold til de oprindelige høringsudkast er der tale om en række præciseringer og opstramninger, men ikke deciderede nye krav. Det forudsætter dog, at IFAC’ s etikudvalg holder fast i sit synspunkt om, at direkte assistance ikke fundamentalt vil udfordre de etiske regler. Dette synspunkt blev opretholdt af etikudvalget i juni, hvor der dog samtidigt blev nedsat en arbejdsgruppe med et kommissorium om at foretage nærmere overvejelser herom og afrapportere disse i oktober. Afhængigt af, hvordan disse overvejelser falder ud, kan en ny høringsrunde ikke udelukkes

Afslutningsvist kan peges på en række spørgsmål, som ajourføringen giver anledning til, herunder set ud fra et dansk synspunkt.

Det synes vanskeligt at knytte en klar forbindelse mellem på den ene side forståelsen af intern revision som overvågningskontrol med tilhørende potentielle test af funktionalitet og mulige reduktion af kontrolrisikoen, og på den anden side anvendelsen af den del af intern revisions arbejde, der vedrører interne kontroller. Eventuel anvendelse af intern revisions arbejde i form af udførte substansrevisions-handlinger reguleres i ISA 610.

Hertil er det problematisk i forhold til de grundlæggende krav om omhu/nøjagtighed og hurtighed, at det altid er ekstern revisors suveræne afgørelse, om intern revisions arbejde

ønskes anvendt. I praksis bør der være situationer, hvor hensynet til en omkostningseffektiv revision fører til, at intern revisions arbejde skal anvendes. På den anden side må afgørelsen af, om en sådan situation foreligger, skulle træffes af en anden instans end den reviderede virksomhed og intern revision som værn mod overdreven og upassende anvendelse i tilfælde af honorarpression.

Endvidere er det usikkert, hvilke konkrete krav ekstern revisor skal/kan stille til intern revisions kvalitetsstyring i forhold til kravene i ISQC 1/ISA 220, herunder krav til løbende kvalitetsstyring (instruktion, tilsyn, gennemgang, konsultation, kvalitetssikringsgennemgang), efterfølgende kvalitetskontrol (overvågning), og måske ligefrem ekstern kvalitetskontrol.

Det er også uafklaret, hvilke krav der kan/skal stilles til faglig kompetence og herunder til løbende faglig udvikling. Det bemærkes dog, at udkastet til ISA 610 anvender termen faglig udvikling, der er bredere og mindre formaliseret end egentlige obligatoriske efteruddannelseskra.

Endelig er der usikkerhed om, hvorledes gældende dansk praksis skal indplaceres i ISA 610. Dette gælder ikke mindst den danske model for intern revision i finansielle virksomheder.

Det er således spørgsmålet, om revisionsaftalen om samarbejde mellem ekstern og intern revision altid kan rummes inden for standarden. Bestyrelse og intern revision i en finansiell virksomhed må antages at være en mere ligeværdig partner ved stillingtagen til arbejdsdelingen, end det er forudsat i ISA 610, hvor selve anvendelsen og omfanget heraf entydigt er et anliggende for ekstern revisor.

Hertil kommer, at en bestyrelses udnyttelse af optionen om, at intern revisor kan påtage regnskabet forudsat deltagelse i revisionen af alle væsentlige og risikofyldte områder, indeholder et potentiale for konflikt med kravet i den ajourførte ISA 610 om, at ekstern revisor selv skal foretage alle betydelige vurderinger.

Endvidere kunne tilstrækkeligheden af, at der i den danske lovgivning alene stilles krav om faglig kompetence hos revisionschef og eventuelle vicerevisionschefer, diskuteres. Dette mulige problem imødegås dog i praksis af kravet om, at funktionsbeskrivelsen skal forholde sig til medarbejdernes kompetencer. Derimod er der en oplagt udfordring for den nødvendige kompetencebredde og kvalitetsstyring i den danske tradition og lovgivning, der tillader, at en intern revisionsfunktion kan bestå af blot én medarbejder.

Endelig kan den nye eksplicitte regulering af direkte assistance muligvis indebære en begrænsning i forhold til tidligere af det omfang, hvori ekstern revisor benytter sig af direkte assistance.

I den finansielle sektor er der trods de nævnte udfordringer en fælles minimums referenceramme om intern revision i lovgivningen. Uden for den finansielle sektor (og visse dele af den offentlige sektor og i offentlige virksomheder) gælder dette ikke for eventuelle interne revisionsfunktioner, eller måske andre organisationsenheder, der udfører revisionslignende aktiviteter.

Her skal ekstern revisor foretage en helt igennem individuel vurdering af de fundamentale parametre om objektivitet, kompetence, opgavekvalitet og mulighederne for direkte assistance.

Litteratur

Bekendtgørelse nr. 1348 af 19.12. 2009 om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder m.v. samt finansielle koncerner

Proposed International Standards on Auditing (15. juli 2010 med kommenteringsfrist 15. november 2010):

ISA 315 (Revised), Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement through Understanding the Entity and Its Environment

ISA 610 (Revised), Using the Work of Internal Auditors

Draft Proposed International Standards on Auditing (juni 2011) – ændringer i høringsudkastene

ISA 315 (Revised), Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement through Understanding the Entity and Its Environment

ISA 610 (Revised), Using the Work of Internal Auditors

Draft Proposed International Standards on Auditing (september 2011) – ændringer i høringsudkastene

ISA 315 (Revised), Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement through Understanding the Entity and Its Environment

ISA 610 (Revised), Using the Work of Internal Auditor

Using the Work of the Internal Audit Function and Internal Auditors to Provide Direct Assistance – Summary of Comments on Exposure Draft and IAASB Task Force Proposals (juni 2011)

Using the Work of the Internal Audit Function and Internal Auditors to Provide Direct Assistance – Summary of Comments on Exposure Draft and IAASB Task Force Proposals (september 2011)

-
- i Der indkom 57 høringsvar, herunder 8 fra revisionsfirmaer, 21 fra medlemsorganisationer og andre professionsorganisationer, 9 fra regulerings- og tilsynsmyndigheder (bl.a. et fællessvar fra 14 europæiske reguleringsmyndigheder fra Bulgarien, Estland, Finland, Grækenland, Letland, Luxembourg, Malta, Holland, Norge, Portugal, Slovakiet, Slovenien, Spanien og Sverige), 8 fra offentlige organisationer, 3 fra standardsættere og 8 øvrige.
 - ii Virksomhedens samlede interne kontrolstruktur sammensætter sig ifølge ISA 315 af komponenterne kontrolmiljø, risikovurderingsproces, informationssystem, kontrolaktiviteter og overvågning af kontroller.
 - iii En analogi hertil er, at revisorer efter revisorloven kan afgive erklæringer uden sikkerhed i trepartsforhold uden at være uafhængige. Et eksempel er regnskabsassistance, der dog altid skal udføres objektivt, og hertil skal det fremgå af erklæringen herom, at der ikke foreligger uafhængighed.

Finansiell eller operationel revision, er det enten eller - eller både og?

Af underdirektør Jesper Siddique Olsen, Danske Bank

Indledning

Artiklens overskrift skal illustrere den debat, der gennem årene har været omkring intern revisions fokusområder herunder særligt, hvor intern revisions hovedfokus bør være. Udgangspunktet for denne artikel er intern revision i finansielle virksomheder. Dette til trods kan artiklens principielle betragtninger også være gældende for intern revision i virksomheder, hvor der ikke er krav om en intern revision, men hvor virksomheden har vurderet det hensigtsmæssigt at etablere en intern revision.

Hovedformål for intern revision

Det er de nationale love, som sætter rammerne for, hvornår der skal oprettes en intern revision. I Danmark er det bl.a. revisionsbekendtgørelsen, der danner den overordnede ramme for intern revision i finansielle virksomheder. Lovgivningen suppleres af vejledninger og standarder fra flere internationale organisationer heriblandt IIA, som har udviklet vejledninger for intern revision for mange forskellige brancher. I henhold til IIA er intern revisions hovedformål at give sikkerhed og skabe merværdi for virksomheden.

Hovedformålet med en intern revision er altså at give sikkerhed og tilføre merværdi. Det er dog ikke klart defineret hvilke former for revision, som en intern revision skal fokusere på. I den danske model for intern revision er der mulighed for at udføre operationel, finansiell revision mv. Derfor er det meget individuelt hvilken revisionstilgang de forskellige interne revisioner har valgt eller der er ønsket af de respektive opdragsgivere. Nogle virksomheder vælger, at den interne revision skal fokusere udelukkende på den operationelle revision, og at den lovpligtige finansielle revision er outsourcet til virksomhedens eksterne revision. Andre virksomheder har modsat valgt at have en intern revision, som udfører operationel og finansiell revision.

I andre lande er intern revisions arbejde i større grad rette mod interne operationelle revisionsopgaver end mod den finansielle revision af virksomhedens eksterne rapporteringer. Den interne revision afgiver erklæringer om de interne kontrolprocedurer og informationssystemers tilstrækkelighed og effektivitet til brug for selskabets ledelse og ikke til brug for andre interessenter.

Arbejdsområder for intern revision

Den igangværende ajourføring af ISA 610 forventes at medføre skærpelser i relation til den eksterne revisors risikovurderingshandlinger i forhold til intern revision samt eksterne revisors revisionshandlinger på område med væsentlig risiko og skønsmæssigt usikkerhed. Dette vil medføre, at arbejdsområder og intern revisions rolle igen kommer i fokus.

I henhold til den nuværende standard skal ekstern revision vurdere, om forudsætningerne for at bruge intern revisions arbejde er tilstede og herunder bl.a. vurdere, om revisionen er tilstrækkeligt planlagt og passende udført, at der er ført tilsyn med opgavens udførelse, og at arbejdet er gennemgået og dokumenteret i fornøden omfang. Det skal endvidere kontrolleres, om der foreligger fornøden revisionsbevis til at træffe passende konklusioner mv., herunder grundlaget for trufne konklusioner, samt at der er en sammenhæng mellem det udførte arbejde og de afrapporterede konklusioner.

En forudsætning for ekstern revisions anvendelse af intern revisions arbejde er, at der er implementeret metoder til planlægning dvs. en systematisk risikovurdering, at der er en proces til sikring af, at intern revision har de relevante kompetencer, at der er relevant kapacitet til rådighed, og at der er etableret en metodik til at dokumentere det udførte arbejde, herunder sikre, at der er relevante revisionsværktøjer til rådighed.

Intern revision er en del af organisationen og er pr. definition ikke uafhængig i traditionel forstand. Uafhængighed for intern revision skal understøttes via intern revisions organisatoriske opbygning mv. Intern revision skal kunne demonstrere, at den har implementeret og anvender en anerkendt revisionsmetodik, har krav til rapportering af revisionen, at der er implementeret en tilstrækkelig og passende kvalitets-sikring. Der skal være vedtaget etiske retningslinjer, opstillet krav til de kompetencer medarbejderne i intern revision skal besidde, herunder krav til efteruddannelse mv. Alt dette danner basis for et fagligt miljø, hvor de rette holdninger til revision og intern revisions objektivitet og uafhængighed understøttes.

Der vil være mange specifikke faktorer, som kan påvirke arbejdsområder for interne revisioner i finansielle virksomheder, men generelt kan områder inddeles mellem:

- Finansiell revision
- Operationel revision

- Compliance revision
- Risk management

Finansiell revision omfatter den revision, som har grænseflader til det eksterne regnskab og øvrig finansiell rapportering. Det er ikke et krav, at den interne revisionschef påtegner årsrapporten, hvorfor mange finansielle virksomheder har valgt udlicitering af hele den finansielle revision til eksterne revisorer. Jf. Revisionsbekendtgørelsen er det et krav, at intern revision har deltaget i revisionen af alle de væsentlige og risikofyldte områder, hvis årsrapporten skal underskrives. Dette fordrer en ikke uvæsentlig indsats.

Operationel revision er nok som udgangspunkt den væsentligste traditionelle revisionsform i intern revision. Operationel revision er en struktureret gennemgang af systemer, interne kontroller og procedurer i en organisation med henblik på at vurdere, om de er opbygget hensigtsmæssigt og effektivt samt at stille forslag til at forbedre disse, hvis det er vurderet nødvendigt.

Compliance revision er en gennemgang af procedurer m.m. med henblik på overholdelse af regler og love, samt det grundlæggende set up for en eventuel compliancefunktion. Intern revision kan også revidere risikostyringen mv.

I praksis har de fleste interne revisioner bredere opgaver end overvågning af finansielle kontroller, revision af regnskabsmateriale og operationelle processer. Dette forhold er ikke medtaget i denne artikel.

Finansiell og operationel revision

Baserer intern revision sit arbejde på en procesgang er udgangspunktet ofte, at der foretages en operationel revision, som udbygges til også at omfatte finansielle kontroller. Der er selvfølgelig processer, som udelukkende er operationelle – men de fleste processer i større virksomheder omfatter også finansielle delprocesser eller grænseflader til den finansielle revision. Det mest hensigtsmæssige og mest effektive vil være at dække både den operationelle og den finansielle del af processen. Hvis den finansielle revision er udliciteret til ekstern revision vil et minimum af overlap være uundgåeligt. Virksomheden mister endvidere den sikkerhed og den potentielle merværdi ved en holistisk revision dvs. overblik over hele processer og på tværs af virksomhedens organisation.

Hvis udgangspunktet fremadrettet er, at intern revisor skal revidere hele processen, er det vigtigt, at intern revision kan

overbevise den eksterne revision om, at det er mest effektivt, at de anvender det af intern revision udførte arbejde, uanset hvilket område, der revideres. Dette forudsætter, at intern revision som minimum overholder de samme principper, som de eksterne revisorer er underlagt. Dette medfører, at den eksterne revision kan bygge deres revision op omkring den interne revisions arbejde. Den operationelle revision overlapper på mange områder den finansielle revision. Grundlæggende vil dette ikke gøre den store forskel i forbindelse med den operationelle revision, idet IIA i deres standarder vil have dækket samme område som de af ekstern revision benyttede standarder. Revisionen som sådan vil derudover dreje sig om indsamling af revisionsbeviser og test af de interne kontroller. Det er umuligt at definere præcist, hvor meget processerne overlapper hinanden, men da revision af et specifikt område kan indeholde elementer fra flere revisionsområder, vil det kun være i særlige tilfælde, at der fokuseres udelukkende på det ene.

Selvom hovedfokus for en intern revision i en finansiell virksomhed er den operationelle revision, er et minimum af involvering i den finansielle revision nok uundgåeligt bl.a. som følge af lovkrav om intern revisions rapportering de integrerede processer mv.

Sikkerhed og merværdi

Som tidligere nævnt er det altså de interne revisioners hovedformål at give sikkerhed og tilføre merværdi. Hvilken sammensætning af arbejdsområder er så den optimale? Som udgangspunkt er det klart, at områderne ikke kan skilles ad og at de overlapper hinanden. Forskellen på de to former for revision er, at den finansielle revision skal sikre, at årsrapporten udviser et retvisende billede for virksomhedens resultater, mens den operationelle revision skal sikre, at procedurer og kontroller fungerer efter hensigten. Operationel revision betyder, at revisor skal fokusere på virksomhedens nuværende procedurer for at sikre den fremadrettede effektivitet. En fyldestgørende og tilfredsstillende finansiell revision kræver med andre ord en tilstrækkelig operationel revision, hvilket umuliggør en klar sondring.

Det kan være meget problematisk at operere med en total adskillelse af finansiell og operationel revision. Hvis dette gennemføres i det ekstreme, vil der være en risiko for, at kvaliteten af den udførte revision bliver dårligere. Hvis den operationelle revisor skal stoppe revisionen ved kontakt af grænseflader til den finansielle revision, som i dag er en integreret del af revisionsprocessen, så vil det svække kvaliteten af revisionen. Den interne revisor er på grund af sit store dybe kendskab til virksomhedens forretningsmæssige og fi-

nansielle forhold, som udgangspunkt den mest hensigtsmæssige sparringspartner for virksomheden og derfor er det svært at forestille sig, at en adskillelse af den finansielle og operationelle revision vil medføre en besparelse for virksomheden.

Den økonomiske krise har betydet, at alle virksomheder er omkostningsfokuseret og her skal intern revision som branche vise, at den er pengene værd. Det synes dog uundgåeligt, at revision i almindelighed, samtidig med at skulle tilføre merværdi, også skal gøre det for færre ressourcer. Merværditilgangen har længe været en grundsten i opfattelsen af intern revisors rolle. Måden, hvorpå merværdi skabes, er derimod under konstant udvikling og forventes at bidrage til, hvordan intern revision ser ud i fremtiden.

Konklusion

Den fremtidige rolle og fokusområder for intern revision må afhænge af, i hvilket omfang intern revision vil kunne fremstå som en objektiv og uafhængig funktion. Det er i samfundets og aktionærernes interesse, at virksomheder underkastes en særlig omfattende og grundig revision, udført af revisorer med detailkendskab til den pågældende virksomhed. Derfor er det efter min mening en åbenlys fordel, at interne revisorer

i finansielle virksomheder fokuserer både på det forretningsmæssige og den finansielle rapportering.

Det er min overbevisning, at der i den nuværende lovgivning er fundet en fornuftig balance, hvor situationen ofte er den, at den interne revisor i forbindelse med sin revision får en indsigt i både operationelle og finansielle forhold, som bliver afrapporteret og derved er med til at sikre en fremadrettet forbedring i den reviderede virksomhed. Derfor vil det efter min mening ikke være hensigtsmæssigt at fokusere på at adskille den finansielle revision fra den operationelle revision.

I sidste ende er det et spørgsmål om, hvorvidt bestyrelsen og dermed aktionærerne opnår samme værdi ved, at intern revision ikke udfører en fuldstændig finansiell revision. Det kræver, at interessenterne har tilstrækkelig information til at vurdere, hvad der er væsentligt og dermed skaber størst værdi. Derfor har vi som revisorer en opgave i at forklare virksomhederne, hvad vores rolle indebærer og hvordan arbejdsdelingen er mellem den interne revisor og den daglige ledelse i virksomheden.

Operationel revision

Af Frank Sundgaard Nielsen,
Nordea Group Internal Audit

Revisionsudvalget for Nordea Bank AB har fastslået, at Group Internal Audit (GIA) har operationel revision som sin kerneydelse, mens Nordeas eksterne revision er ansvarlig for den finansielle revision.

I Nordeas definition er operationel revision "the evaluation of Nordea's risk management, control and governance processes with respect to

- effectiveness and efficiency of operations
- reliability and integrity of financial and operational information
- safeguarding of assets
- compliance with guiding principles, laws, regulations, and contracts

for the purpose of adding value to Nordea through

- assuring the quality of these processes
- promoting continuous improvement."

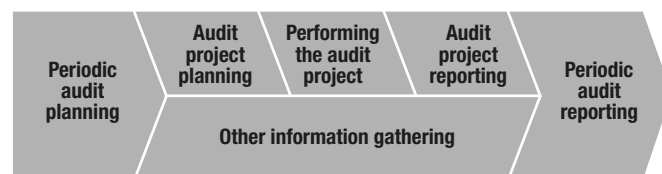
Slægtskabet med såvel COSO principperne for intern kontrol og IIAs standarder er tydelig.

Finansielle revision er revision af "Nordea's external financial reporting in accordance with generally accepted financial auditing standards for the purpose of satisfying regulatory requirements of verifying Nordea's financial reporting to stakeholders."

Tilsammen står intern og ekstern revision for den samlede revisionsdækning af koncernen. For at sikre optimal ressourcenyttelse har intern og ekstern revision indgået en aftale om koordinering og samarbejde. Det er hensigten, at ekstern revision så langt som muligt skal basere den finansielle revision på intern revisions operationelle revision. Man kan spørge sig selv, hvordan det adskiller sig fra den situation, man stadig ser i mange danske finansielle virksomheder, nemlig at intern revision foretager dellerancer af den finansielle revision.

Forskellen starter i formålet med revisionen. I nogle interne revisionsafdelinger arbejder man med det ultimative formål at kunne underskrive regnskabet. I Nordea er der ingen af revisionscheferne, der underskriver regnskabet, og revisionen styres derfor af at koncernrevisionschefen skal udstede et assurance statement til bestyrelsen på koncernens "risk management, control and governance processes", jævnfør vores definition af operationel revision. Dette opfattes af nogle som et noget bredere formål, hvilket f.eks. kan ses i forbindelse med indførelsen af Solvency II, hvor der stilles tilsvarende krav til "internal audit" i forsikringselskaber. I den danske oversættelse er "internal audit" blevet til "intern overvågningsfunktion", netop fordi Finanstilsynet opfatter kravene i Solvency II som bredere end en traditionel dansk intern revision¹.

Formålet er altså bredere end finansielle revision, men processen er i sin grundform den samme. Der er derfor formentlig heller ingen finansielle revisorer, der ville blive skræmt over at se Nordeas revisionsproces:

Figur 1: Nordeas revisionsproces

I de enkelte revisionsprojekter går revisionen ud på at be-/afkræfte, at situationen er, som man forventer den er. I vores operationelle revision er der blot tale om, at vi bekræfter noget andet end regnskabet. Dette medfører særlige overvejelser i rekrutteringen til GIA, idet forretningsforståelse står meget højt på kravlisten til nye medarbejdere. I GIA har vi valgt at søge en kombination af folk med revisionsbaggrund og folk med forretningsbaggrund.

Eksempel: Livsforsikring

I en livsforsikringsvirksomhed er der mange eksempler på processer, der kan være interessante ud fra en operationel

1 Finanstilsynet skrev deres brev af 31. marts 2011 om Solvency II parat-hed: "Den interne overvågningsfunktion skal i henhold til udkastet på niveau 2 være en separat enhed/person uden andre forpligtelser i selskabet. I forhold til de opgaver intern revision udfører i dag, er de opgaver, som den interne overvågningsfunktion skal udføre bredere. Der er dog et væsentligt overlap. Det er derfor Finanstilsynets vurdering, at den interne overvågningsfunktion kan varetages af intern revision, hvis denne har de fornødne kompetencer."

revisionssynsvinkel. Nedenfor følger en ikke-udtømmende liste til inspiration:

På governance-området:

- selskabsstrukturen
- bestyrelses- og ledelsesudvalg og disses arbejdsopgaver
- risikostyring, både den generelle struktur og de specifikke dele
- kapitalstyring
- ledelsesrapportering

Indenfor forsikringsadministrationen:

- processen fra salg til ophør
- mere specifikt på enkeltdele af processen
- hvordan man sikrer sig, at kunderne behandles fair

På investeringsområdet:

- Processerne omkring handel med aktiver (den operationelle risiko; bl.a. overvågning af investeringslimits, kontrol af priser, etc)
- Styring af markedsrisikoen (asset/liability management, hvordan vælger man investeringer, etc)

På aktuarområdet:

- Processerne for beregning af hensættelser (er datagrundlaget solidt, parametre og forudsætninger godkendte, beregningsmetoder dokumenterede, testede, og underlagt ændringskontrol, etc)
- Genforsikring
- Prissætning

Grænseflader mellem operationel og finansiel revision

Som man kan se af ovenstående liste, er der i en finansiel virksomhed mange grænseflader og overlap mellem operationel og finansiel revision. Dels har de fleste forretningsprocesser selvfølgelig en betydning for regnskabet. Dels er de interne og eksterne regnskaber stadig et af de væsentligste styringsredskaber.

Ved revision af forretningsprocesser vil GIA typisk følge processen frem til bogføringen, for at vurdere om der ligger en robust proces til grund for registreringerne. Ekstern revision vurderer intern revisions arbejde og supplerer med den indsats, der er nødvendig for at kunne udtale sig om regnskabet. Det kan f.eks. være stikprøver for at se, at processen har fortsat uændret siden intern revision afsluttede sit arbejde, eller særskilte handlinger for at vurdere f.eks. værdiansættelsen (regnskabsmæssige skøn).

Udfordringer i fremtiden

En udvikling, der bliver mere og mere tydelig er, at der stilles flere og flere specifikke krav til intern revision, såvel direkte som gennem forøgede krav til virksomheden/bestyrelsen eller ekstern revision. Dette reducerer muligheden for at planlægge revisionsindsatsen risikobaseret. I en tid hvor det finansielle klima ikke åbner for store forøgelser af omkostningsfunktioner som intern revision, så giver dette en udfordring, hvis man ikke mener, at de udefra pålagte revisioner er de mest væsentlige områder baseret på en risikovurdering.

Revisionsomfang - Hvornår er nok, nok?

Af Lars Maagaard,
Nordea Group Internal Audit

Hvor meget revision skal der foretages for at det er tilstrækkeligt til, at revisor kan konkludere, hvorvidt det reviderede er i overensstemmelse med de opstillede kriterier? Det er et spørgsmål, der ikke er et entydigt svar på. Revision er ikke en eksakt videnskab, men er i meget høj grad baseret på vurderinger og revisors professionelle dømmekraft.

Omfanget af revision fastsættes ud fra revisors vurdering af risikoen i det reviderede område. Baseret på revisors professionelle dømmekraft fastsættes den iboende risiko og kontrolrisikoen. Baseret herpå beslutter revisor sig for hvilket og hvor meget revisionsbevis, der skal indhentes. Vurderingen foretages både på overordnet niveau og på projekt niveau.

Revision er med andre ord en subjektiv størrelse og grænsen for hvornår nok er nok, er forskellig fra revisor til revisor. Fastsættelse af den helt rette mængde revisionsbevis, er en væsentlig faktor i definitionen af om revisor er en succes eller ej. For lidt udført revision kan betyde at revisionen er mangelfuld, at der er ikke fundne fejl i det reviderede og at

der dermed træffes forkerte konklusioner. For meget udført revision betyder at revisionen ikke har været tilstrækkelig effektiv og dermed for dyr.

ISA¹ og IIA² standarderne opstiller krav om at der skal indhentes tilstrækkeligt revisionsbevis af en tilpas høj kvalitet. Dog er der særligt omkring kvantiteten af revisionsbevis ikke særlig konkret guidance. Det er i meget stort omfang baseret på revisors professionelle dømmekraft.

Jeg har i denne artikel valgt udelukkende at fokusere på kvantiteten af revisionsbevis og ikke kvaliteten. For mig er fastsættelsen af den rette mængde revisionsbevis en meget kompleks proces og jeg er ikke overbevist om, at jeg har fundet den rette formel til at kunne definere hvordan den rette mængde af revisionsbevis fastsættes. Missionen med denne artikel er ikke at komme med endegyldige svar på, hvornår nok er nok. Det er mere en refleksion, over de forhold der påvirker mængden af revisionsbevis. Jeg håber, at du kan finde inspiration i artiklen til, hvordan du selv får defineret hvor meget revisionsbevis der er nødvendigt.

Jeg har i artiklen anskuet problemstillingen fra en operationel revisions synsvinkel. Finansiell revision og operationel revision adskiller sig blandt andet ved væsentlige forskelle i klarheden over og afgrænsningen af kriterierne for det reviderede. Den finansielle revision er primært rettet mod årsrapporten. Årsrapporten er et afgrænset område og opstilles efter klare retningslinjer. Formålet med revisionen, og dermed kravene til hvor meget revisionsbevis der kræves, er måske derfor en anelse mere objektivt end det er tilfældet ved den operationelle revision.

Den operationelle revision er rettet mod et ikke klart afgrænset område, uden nogen klare og objektive retningslinjer. Det reviderede er derfor en mere uhåndterlig størrelse og kravene til revisionen er derfor langt mindre eksplícit.

1 ISA 500 – Audit evidence:

Para. 6. The auditor shall design and perform audit procedures that are appropriate in the circumstances for the purpose of obtaining sufficient appropriate audit evidence. (Ref. Para. A1–A25)

Para. A4. The sufficiency and appropriateness of audit evidence are inter-related. Sufficiency is the measure of the quantity of audit evidence. The quantity of audit evidence needed is affected by the auditor's assessment of the risks of misstatement (the higher the assessed risks, the more audit evidence is likely to be required) and also by the quality of such audit evidence (the higher the quality, the less may be required). Obtaining more audit evidence, however, may not compensate for its poor quality.

Para. A6. ISA 330 requires the auditor to conclude whether sufficient appropriate audit evidence has been obtained.⁸ Whether sufficient appropriate audit evidence has been obtained to reduce audit risk to an acceptably low level, and thereby enable the auditor to draw reasonable conclusions on which to base the auditor's opinion, is a matter of professional judgment. ISA 200 contains discussion of such matters as the nature of audit procedures, the timeliness of financial reporting, and the balance between benefit and cost, which are relevant factors when the auditor exercises professional judgment regarding whether sufficient appropriate audit evidence has been obtained.

2 IIA 2310 – Identifying Information: Internal auditors must identify sufficient, reliable, relevant, and useful information to achieve the engagement's objectives.

Interpretation: Sufficient information is factual, adequate, and convincing so that a prudent, informed person would reach the same conclusions as the auditor. Reliable information is the best attainable information through the use of appropriate engagement techniques. Relevant information supports engagement observations and recommendations and is consistent with the objectives for the engagement. Useful information helps the organization meet its goals.

1.0 Revision, review eller gennemgang

Hvad skal vi kalde det vi laver? Er det revision? Review? Eller gennemgang? Det varierer alt efter hvilken grad af sikkerhed/overbevisning som revisorer tilføjer det reviderede. Begreberne bruges ikke stringent og det kan skabe forvirring. Ordet revision bør derfor ikke bruges, hvis der foretages arbejder der giver begrænset grad af eller ingen sikkerhed. Det giver begrebsforvirring, selvom det ikke er revisionsprojekter relateret til årsrapporten der foretages og selvom det er begreber, der ofte henføres til eksterne revisions arbejdstyper.

Jeg har i det efterfølgende valgt at bruge ordet gennemgang som synonym for intern revisions arbejdsopgaver.

Da graden af sikkerhed kan variere fra gennemgang til gennemgang, er det vigtigt, at det fremgår tydeligt af rapporteringen og i revisionsdokumentationen hvilken grad af sikkerhed der gives.

2.0 Stakeholders

Intern revisions primære stakeholders er:

- Bestyrelsen (/revisionskommittéen). Opdragsgiver og typisk dem der ansætter intern revision.
- Ekstern revision. Ekstern revision har det overordnede ansvar for revision af selskabets årsrapport. Samarbejdet mellem intern og ekstern revision varierer, men ofte vil ekstern revision i stor grad basere deres konklusioner på intern revisions arbejde. Er intern revisions primære formål at udføre operationel revision, vil ekstern revision forvente at intern revision dækker de underliggende processer for udarbejdelsen af årsrapporten.
- Myndighederne. Særligt i finansielle virksomheder der er underlagt krav om intern revision, er der en række krav til opgaver som skal udføres af intern revision.

Intern revision udfører en række projekter i løbet af året og projekterne er udvalgt til at opfylde stakeholders behov:

- Projekter rettet mod bestyrelsen er baseret på en risikovurdering af hele selskabet. Alt efter ordlyden i intern revisions rapportering til bestyrelsen vil dele heraf være med høj grad af sikkerhed
- Projekter rettet mod ekstern revision er baseret på ekstern revisions behov for afdækning af processer der understøtter udarbejdelsen af årsrapporten. Det overliggende krav vil være, at dokumentationen skal understøtte ekstern revisions formål om, at kunne give en erklæring med høj grad af sikkerhed.
- Projekter rettet mod myndighederne vil variere afhængig

af de opstillede krav. Kan være med høj grad af sikkerhed eller begrænset grad af sikkerhed.

- Det fremgår at formålet med revisionen kan variere. Det er vigtigt at intern revision så vidt muligt får forventningsafstemt revisionsomfanget inden påbegyndelse af revisionen. Jo højere grad af sikkerhed revisor skal kunne afgive, jo mere revisionsbevis er påkrævet.

3.0 Rapportering og afgrænsning af det reviderede

Hvis intern revisions primære formål er at foretage operationel revision påtegner intern revisor typisk ikke årsrapporten. Den rapportering/overordnede konklusion der skal afgives, aftales derimod med bestyrelsen (/revisionskomiteen). Intern revisor kan f.eks. afkræves erklæring om, at selskabets forretningsgange er velfungerende og at der er implementeret tilstrækkelige interne kontroller til sikring af en forsvarlig overvågning. Det gør revisionen kompleks at afgrænse og indebærer revision af finansielle, operationelle og compliance risici.

Fastsættelse af tilstrækkeligt revisionsbevis har 2 dimensioner. Det skal fastsættes hvilke risici, der skal revideres for at revisor kan udtale sig om det reviderede. Når risiciene er identificeret, skal det bestemmes, hvorledes den enkelte risiko skal revideres og hvor meget bevis det kræver at afdække den enkelte risiko.

Jeg vil i denne her artikel ikke komme ind på fastsættelse af stikprøvestørrelser. Den interne revision bør have retningslinier for hvor mange stikprøver der skal tages. Det være sig når de interne kontrollers effektivitet testes og ved detailtests. Der bør endvidere være retningslinier for krævede arbejds handlinger ved vurdering af kontrolaktivitetens design og implementering.

3.1 Identifikation af hvad der skal gennemgås

Intern revision er et vidt begreb³ og interne revisioner fungerer meget forskelligt. Derfor er det vigtigt at intern revisions funktion og forventningerne til revisionen er tilstrækkeligt klart defineret i aftalegrundlaget med bestyrelsen.

³ I de international standarder for intern revision defineres intern revision som: Internal auditing is an independent, objective, assurance and consulting activity designed to add value and improve an organization's operations. It helps an organisation accomplish its objectives by bringing a systematic, disciplined approach to evaluate and improve effectiveness of risk management, control and governance processes.

Intern revision skal dække mange forskellige områder og risici i virksomheden. For at kunne udtale sig, må revisor derfor definere og opdele virksomheden på en hensigtsmæssig måde til sikring af, at alle områder er omhandlet af revisionen eller at det kan defineres hvad, der eventuelt ikke er omfattet af intern revisions arbejdsområde.

Dette kan gøres ved at opstille et audit universe.⁴ Et Audit universe består af en række revisionsenheder. For at kunne fastlægge hvilke revisionsenheder der ud fra en risikobetragtning⁵ skal revideres i det indeværende år, for at intern revisor kan afgive erklæring på processerne og de interne kontroller i selskabet, skal der foretages en risiko scoring (/risikovurdering) af revisionsenhederne. Når risiko scoringen er foretaget kan revisionsenhederne klassificeres som værende højrisiko områder, normalrisiko områder eller ubetydelige områder. Intern revisor kan herefter fastlægge revisionsstrategien således at områderne med højest risiko omfattes af intern revisions arbejde.

3.2 Fastlæggelse af omfanget af gennemgangen

Ved gennemførelse af sin gennemgang indhenter revisor en

række revisionsbeviser der dokumenterer de teser der opstilles i forbindelse med planlægningen. Kvaliteten og mængden af det krævede revisionsbevis afhænger af risikovurderingen og kravet til sikkerhed. Som nævnt, er der ingen guidelines på hvorledes dette afgrænses og det er derfor baseret på revisors professionelle dømmekraft at vurdere hvilke krav der er til det indhentede revisionsbevis. Et udgangspunkt må dog være at jo større risiko og jo større krav til sikkerhed des mere revisionsbevis af høj kvalitet er krævet.

Omfanget af hvilken form for revisionsbevis der skal indhentes kan variere meget. Der er stor forskel på om en gennemgang kan begrænses til udelukkende at forespørge, om der foreligger en afstemning eller om der er krav til, at afstemningen skal gennemgås for med høj grad af sikkerhed for, at kunne fastslå, at afstemningen er korrekt. Revisionsomfanget påvirkes derfor af kravet om sikkerhed. Dette er en vigtig sondring da intern revision også skal arbejde så effektivt som det er muligt. Der skal derfor kun foretages arbejder der muliggør, at revisor kan konkludere med høj grad af sikkerhed, hvor dette er nødvendigt.

Revisionsenheder – risiko	Grad af overbevisning
Høj risiko område (betydelige risici)	Krav om at kunne konkludere med høj grad af sikkerhed for at der er implementeret tilstrækkelige kontrolaktiviteter til at afdække de identificerede risici.
Normal risiko områder	Dette vil være den største gruppe og behovet for graden af overbevisning vil variere fra høj grad af sikkerhed, begrænset grad af sikkerhed eller afrapportering på baggrund af gennemførelse af en række udvidede risikovurderingshandlinger. Mange faktorer vil influere på behovet fra graden af overbevisning.
Ubetydelige områder	Der foretages ingen gennemgang udover hvad der er nødvendigt for at kunne foretage risiko scoringen (/risikovurderingen). Argumenterne for hvorfor en revisionsenhed er ubetydeligt bør dokumenteres.

Figur 1: Grad af overbevisning i forhold risikoklassifikation

4 Definition af et audit universe: A compilation of the subsidiaries, business units, departments, groups, processes, or other established subdivisions of an organization that exists to manage one or more business risks. (jf. internal auditing: Assurance & consulting Services fra the IIA research Foundation.) Enhederne i et audit universe omtaler jeg efterfølgende som revisionsenheder.

5 Hvilke revisionsprojekter intern revision gennemfører vil typisk være bestemt af intern revisions egen risikovurdering, krav fra ekstern revision og lovgivningsmæssige krav.

Hvis der f.eks. tages udgangspunkt i at intern revision skal afgive en erklæring på virksomhedens samlede interne processer og kontroller er tilfredsstillende. Hvad skal så gennemgås for at opnå tilstrækkeligt revisionsbevis til at kunne afgive en sådan erklæring? En mulig måde at anskue det på kunne være som anvist i figur 1.

Afsluttende bemærkninger

Der mangler håndgribelig guidance på fastsættelse af kvantiteten af revisionsbevis. Det er i høj grad op til revisors professionelle dømmekraft at fastsætte denne grænse.

Da der ved den operationelle revision ikke er en klar referenceramme, som regnskabsreglerne er det for årsrapporten, er der forøget risiko for en forventningskløft mellem den sikkerhed interne revisor mener at give og den sikkerhed stakeholders forventer at få. For at imødekomme en evt. forventningskløft, er det vigtigt at intern revisors aftalegrundlag er tilstrækkeligt specifikt på hvilke forventninger bestyrelsen har til den interne revision. Herunder hvad der er intern revisions ansvarsområde og hvilken sikkerhed bestyrelsen ønsker at få. Samtidig bør intern revision i sin redegørelse for planlægningen af f.eks. det kommende års revision redegøre for formålet med revisionen og hvad bestyrelsen kan forvente af den foretagne revision. Hvis der, grundet f.eks. ressourcemæssige udfordringer, er en forskel mellem det bestyrelsen forventer og det intern revision mener at kunne levere, bør dette fremgå i denne redegørelse for planlægningen.

Det er ikke sjældent at selskaber der har en intern revision, også har en risikofunktion der overvåger de af selskabet implementerede kontroller. Direktionen og bestyrelsen forventer med rette at der et vist samspil mellem den interne revision og risikofunktionen. Behovet med hensyn til de arbejdsopgaver, som er krævet af intern revision, vil derfor kunne ændre sig alt efter effektiviteten i kontrolfunktionen. Dette bør være med i intern revisors overvejelse ved fastsættelse af kvantiteten af revisionen.

Som nævnt synes jeg det er en udfordring at fastsætte hvornår nok er nok, når der foretages operationel revision. Jeg håber at artiklen her har inspireret andre til at deltage i debatten og supplere med andre artikler/kommentarer til emnet. Aftalegrundlaget skal være på plads.

Risikostyring - Intern revisions rolle

Af Afdelingsdirektør Bethina Hamann og Klas E. Andreasen, Danske Bank

Indgangsvinklen til denne artikel er – hvordan kan/skal intern revision forholde sig til de risikostyringsenheder, der etableres - måske ikke etableres? - i de enkelte virksomheder. Der vil være mange forskellige forhold, der kan og bør gøre sig gældende. For finansielle virksomheder er en del af området reguleret af direktiver og bekendtgørelser mv. og i den relation skal bekendtgørelse om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl.¹ (§71 bekendtgørelsen), og EU direktiver, som fx Solvency II og MiFID fremhæves.

Risikostyring i dag

Hvad er risikostyring, og hvad er formålet med en risikostyringsfunktion? Lad os tage udgangspunkt i ISO 31000 Risk Management – Principles and Guidelines, hvor risikostyring i denne kontekst refererer til *arkitekturen omkring styring af risici, herunder principper, begrebsramme og proces*.

Der kan være en tendens til, at nye regler om risikostyring kommer til at handle om operationel risikostyring. Det er meget naturligt, fordi det er den nye risiko i ”klassen”, og der skal naturligvis også etableres en proces for styring af operationel risiko.

Det er væsentligt at holde fast i, at der eksisterer en række risikotyper, hvor der allerede er etableret risikostyring. § 71 bekendtgørelsen fokuserer hovedsageligt på kredit-, markeds-, og likviditetsrisici samt operationelle risici og specifikt IT-sikkerhed. Endvidere reguleres etableringen af overvågningsansvarlige enheder, herunder risikostyring og compliance. Det vil sige at få etableret et system, som favner alle risikotyper. Ses der på nogle af de risikotyper, som er fremhævet ovenfor, så vil der være forskel på, hvor effektiv den etablerede risikostyring er:

1 BEK 1325 af 1. december 2010.

Markedsrisiko er en traditionel risiko, hvor tabsrisikoen kan opgøres entydigt, og hvor risikoen er uddelegeret med udgangspunkt i en risikoappetit, der er defineret for hele virksomheden. Risikoappetitten er delegeret via en limit struktur, som der er overvågning og rapportering på. Styringsprocesserne omkring de klassiske risici kredit-, markeds- og forsikringsrisiko befinder sig på et niveau, som kan karakteriseres som optimerede. (Hvilket dog ikke skal opfattes, som om der ikke kan være anbefalinger til en optimeret proces.)

Basel II reglerne har haft en væsentlig indflydelse på, hvordan styringen af både markeds- og kreditrisiko sker i dag, i hvert fald hvis man opererer på avanceret metode. Basel III/CRD IV kommer til at stille yderligere krav, ikke mindst til likviditetsstyringen, hvis vigtighed den nuværende krise løbende understreger.

Operationel risiko er risikoen for tab som følge af uhensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige fejl og systemmæssige fejl eller som følge af eksterne begivenheder herunder juridiske risici. Som det fremgår, er der tale om en blandet landhandel, hvor den væsentligste risiko er it-sikkerhed. Bestanddelene i risikostyringen af system-, data- og driftssikkerhed har ligget fast i 20 år og ligesom for markeds- og kreditrisiko er best practice velkendt.

Vi har fundet en "gammel ven" frem, nemlig Revisionsvejledning 14 til vurdering af edb-anvendelsen, der efter vores opfattelse indeholder en tidløs opstilling af, hvilke foranstaltninger der bør være på plads omkring et risikofyldt område.

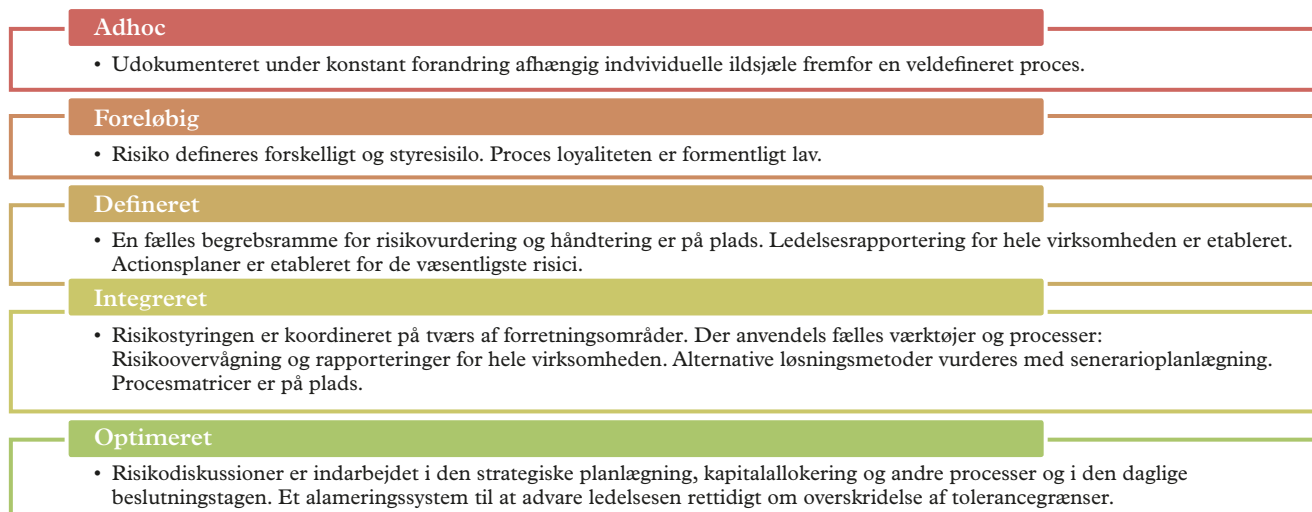
- EDB politik/-strategi.
- Organisatoriske forhold.
- Systemudvikling og vedligeholdelse.
- Driftsafvikling, herunder adgang til systemer og data.
- Dokumentation af systemer, metoder og procedurer.
- Fysisk sikkerhed.
- Sikkerhedskopiering og nødplaner.

Disse forhold kan efter vores opfattelse omskrives til at dække andre områder end it og de understøtter samtidigt definitionen i ISO 31000 ved at lægge op til en vurdering af netop arkitektur, principper, rammer og processer.

Håndtering af de risici, som i øvrigt har været forbundet med uhensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige fejl og systemmæssige fejl (operational risk) har været en del af det forretningsmæssige ledelsesansvar og overvågning heraf, har hovedsageligt haft intern revisions interesse. I forbindelse med Basel II og den tilhørende ICAAP proces er der gennemført en risikoidentifikation for at sikre, at der er allokeret tilstrækkelig kapital til de operationelle risici, banken er genstand for. Etablering af en funktion til styring af operationelle risici er stadig i proces, og håndtering er individuelt fastlagt i de respektive siloer.

Juridiske risici og compliance funktionen blev, med MiFID, en del af governance systemet i Danmark, for så vidt angår værdipapirhandlere og nu generelt for finansiell virksomhed. I Danske Bank har compliance funktionen eksisteret siden 2004 og har antaget en defineret form med ledelsesrappor-

Risk Management Modenheds Model

Kilde: Internal Auditor June 2011, "Navigating Risk Management".

tering for hele virksomheden og der er etableret et sæt af minimums krav til håndtering af de væsentligste **compliance risici**.

Sammenfattende er det vores opfattelse, at der er tale om meget forskellig tilgang til de forskellige risikotyper, ligesom det er tydeligt, at hvis det er en 'gammel kendt' disciplin, vil der være større sandsynlighed for, at den er vel implementeret. Eftersom etableringen af et effektivt og efficient risikostyringssystem tager sin tid at etablere, så det er derfor væsentligt at forholde sig til modenheden i risikostyringen.

Artiklen, hvorfra ovenstående model er taget, argumenterer for, at det kan være hensigtsmæssigt for revisor alene at forholde sig til modenheden af risikostyringen frem for at vurdere, om den er god eller dårlig. Baggrunden for dette er, at etablering af en risikostyringsproces er et projekt, der kan strække sig over flere år.

Risk Governance

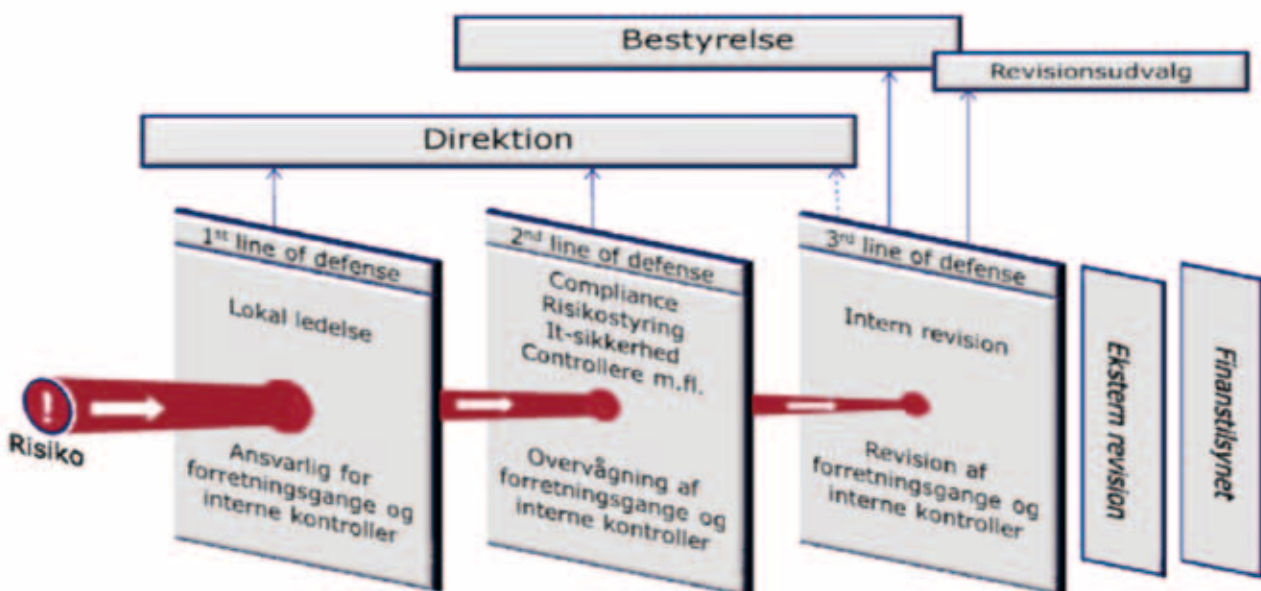
Et er, at der skal ske en håndtering af de forskellige risici, noget andet er at opfylde behovet for at have et samlet overblik

over disse risici og deres indbyrdes afhængigheder. Det er vores opfattelse, at det mest hensigtsmæssigt kan håndteres ud fra en 'top down' approach samt sikre en samlet styring fra øverste ledelse – reel governance.

De generelle krav til governance systemet i en finansiel virksomhed er udmærket beskrevet i "Internal Audit Function" under Solvency II². Som det fremgår deraf, er nyere lovgivning, fra EU, kendetegnet ved, at der stilles krav om at virksomheden har etableret et governance system bestående af risikostyring, compliance og intern revision. MiFID direktivet introducerede compliance funktionen i relation til værdipapirhandel og er nu også indarbejdet i §71 bekendtgørelsen sammen med bestemmelserne om den risikoansvarlige. På den baggrund vurderes princippet om "Three lines of defence" ikke længere at være til diskussion. Dette princip blev også fremhævet af Finanstilsynet i forbindelse med Ulrik Nødgaards indlæg på IIA's årskonference i 2011.

Vi har tilladt os at anvende Nykredits illustration af disse defencelines. Vi er enige i den af Nykredit beskrevne model.

Three Lines of Defense Model

(Kilde: Nykredit illustration)

² INFO Årgang 15, Nummer 47, April 2011.

Som det fremgår, er der en klar adskillelse af de forskellige forsvarslinier – herunder en adskillelse mellem gruppen i second line og intern revision, som er placeret i third line. Det er efter vores opfattelse en rigtig god illustration af, at der er forskel (hvilket ikke altid er lige tydeligt for den reviderede part) ligesom det også illustreres, at intern revision kan/skal basere sig på noget af det arbejde, der udføres i second line – hvis muligt.

I Danmark har intern revision forudsætningerne for en høj grad af uafhængighed. Dels ved referencen til bestyrelsen, og i adgangen til at påtage regnskabet. Af Intern revisions påtegning på Danske Bank A/S regnskab fremgår, bl.a. :

”..Revisionen er planlagt og udført således, at vi har vurderet de forretningsgange og interne kontrolprocedurer herunder den af ledelsen tilrettelagte risiko- og kapitalstyring, der er rettet mod koncernens og moderselskabets rapporteringsprocesser og væsentlige forretningsmæssige risici.”

Det er i den kontekst intern revisions funktion, som third line of defence skal forstås³.

På ISACA's⁴ nyligt afholdte ”Information Security and Risk Management” konference i Barcelona var det nye buzz word ’GRC’ – en sammenkobling af Governance, Risk og Compliance under én fælles ’hat’ med henblik på sikring af koordinering, sammenhænge og overblik. Det vil også i de fleste virksomheder være forbundet med en væsentlig lettelse for organisationen ikke at blive frontet af flere forskellige enheder, som fundamentalt set behandler mange af de samme problemstillinger og reelt er sidestillet i relation til det vi vil kalde second line of defence i relation til virksomheders forsvaret mod risici.

En for høj grad af styring fra overvågningsfunktionerne i second line kan medføre, at de reelt går ind og overtager risikoen. Dette kan have den effekt, at de udførende kræfter i first

line oplever, at de kan operere uden at have ansvar, og derfor bare ekspederer tingene videre til second line, der så må tage stilling. En sådan adfærd medfører i de fleste tilfælde, at sund fornuft og holistisk tankegang lider et knæk ligesom ressourceanvendelsen bliver uhensigtsmæssig, idet en del af sagerne burde være afvist i first line.

På konferencen blev en anden tendens nævnt – en tendens som forhåbentlig i højere grad vil blive implementeret i de kommende år – er integration af risikostyring i first line. Ikke nødvendigvis som en funktion – vi taler ikke om at flytte risikostyring fra second til first line – men mere som en bevidsthed og naturlig kompetence, der kendetegner adfærden og kontrolmiljøet. Det kan være hos den enkelte medarbejder i organisationen og/eller som særlige specialister i de forskellige områder, eksempelvis indenfor IT.

Hvis der fra second line sker en reel styring af de risici, som virksomheden er udsat for i form af:

- sparring og kravstillelse over for first line om passende niveau af intern kontrol
- overvågning af at forventet kontrolniveau fastholdes
- sikring af informationsstrømme om nye og reducerede risici

kan der være basis for, at intern revision baserer sig på dele af det udførte arbejde ved gennemførelse af de planlagte revisioner.

Revisionens rolle i risikostyring

Fælles for risikostyringsdisciplinerne er, at det er revisionens rolle at vurdere effektiviteten af den etablerede integration. Med udgangspunkt i MiFID⁵ Artikel 8, a er revisionens rolle:

”at udarbejde, gennemføre og til enhver tid have en revisionsplan til at undersøge og evaluere, om investeringsselskabets systemer, interne kontrolprocedurer, og ordninger er passende og effektive”

Tilsvarende er bestemmelserne om Intern revision i Solvency II i artikel 47, ”Insurance and reinsurance: 1. Insurance and reinsurance undertakings shall provide for an effective inter-

3 Vi er meget enige i konklusionen fra ”Internal Audit Function” under Solvency II”. Det kan ikke have været hensigten at introducere en ny kontrolfunktion imellem risikostyringsfunktionerne i second line of defense og den position, hvor intern revision befinder sig i Danmark.

Det er vigtigt, at IIA er aktive i at værne om intern revisions position i governance strukturen. Det er en risiko for sektoren samlet set, hvis EU lovgivning implementeres på en måde, hvor intern revisions rolle i governance strukturen, bliver forskellig alt efter om man er en del af et pengeinstitut, forsikrings- eller realkredit virksomhed. Der syntes også her at være opstået en risiko for, at reglerne fostres i siloer.

4 Information Systems Audit and Control Association

5 Kommissionens direktiv 2006/73/EF af 10. august 2006 om gennemførelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/39/EF for så vidt angår de organisatoriske krav til og betingelserne for drift af investeringsselskaber samt definitioner af begreber med henblik på nævnte direktiv.

nal audit function. The internal audit function shall include an evaluation of and adequacy and effectiveness of the control system and other elements of the system of governance. “

Uanset, at der er mange forskellige kravstillere til risikostyring, så gælder det for alle de processer og systemer, der etableres til at håndtere risiko, at de er en del af den interne kontrol i virksomheden. Intern revisions rolle er at vurdere effektiviteten af den interne kontrol.

For at kunne vurdere tilstrækkelighed og effektivitet af intern kontrol, skal intern revision naturligvis i tilrettelæggelsen af en effektiv revisionsstrategi vurdere risici. Dette omfatter jf. IIA framework⁶ bl.a.:

- Adressering af de områder med uacceptable risici hvor der er utilstrækkelige kontroller, som ledelsen vil have revideret umiddelbart
- De kontrolsystemer organisationen er mest afhængige af
- De områder hvor der er stort gap mellem iboende risiko og rest risiko
- De områder hvor iboende risiko er meget høj

Af samme artikel fremgår, at det fra COSO er defineret, at Enterprise Risk Management er: 'a process, effected by an

entity’s board of directors, management and other personnel, applied in a strategy setting and across the enterprise, designed to identify potential events that may affect the entry , and manage risk to be within its risk appetite, to provide reasonable assurance regarding the achievement of entity objectives.’

På den baggrund er der også lagt op til høj grad af involvering af bestyrelsen – og det er præcis her, at revisor kan gøre en væsentlig forskel, idet intern revision er i en unik position i forhold til at give bestyrelsen indblik i de forskellige risici og virksomhedens håndtering heraf. Gennem dialogen med bestyrelsen kan etableres basis for en reel 'top-down' drevet risiko håndtering.

Samtidig kan revisor påvirke organisationen igennem sin tilgang til revisionsopgaverne. I Danske Bank vil vi ændre såvel vores rapportering som vores øvrige dialog med de reviderede til i højere grad at handle om styring af risici og på den baggrund få skabt en fælles forståelse for niveauet af intern kontrol. Vi vil konkret gå ind og drøfte de forskellige niveauer af modenhed, som præsenteret i figuren, før ligesom vi vil tage det ind som element i rapportering til såvel bestyrelse som de reviderede.

Risk Based Internal Auditing

Risk Maturity Matrix

Risk Maturity	Key Characteristics	Internal Audit Approach
Risk Naive	No formal approach developed for risk management	Promote risk management and rely on audit risk assessment
Risk Aware	Scattered silo based approach to risk management	Promote enterprise wide approach to risk management and rely on audit risk assessment
Risk Defined	Strategy and policies in place and communicated. Risk appetite defined	Facilitate risk management/liaise with RM and use management assessment of risk as appropriate
Risk Managed	Enterprise wide approach to risk management developed and communicated	Audit RM processes and use management assessment of risks as appropriate
Risk Enabled	Risk management and internal control are fully embedded into the operations	Audit RM processes and use management assessment of risks as appropriate

Source: IIA - UK and Ireland Position Statement on Risk Based Internal Auditing

6 'Tone at the Top' fra februar 2010

Der ligger et ekstra incitament for revisor i at tale risici frem for kontrol. Det vil nemlig ofte være således, at tale om risici giver de reviderede en oplevelse af at have et valg – man kan vælge at tage en risiko eller ej og i nogen tilfælde kan man også vælge hvor stor risiko man ønsker at tage. Hvorimod tale om kontroller ofte vil give associationer om restriktioner og derfor kan blive mere begrænsende for dialogen.

Det rigtig interessante i det skift i dialog er, at et sådant skift reel kan påvirke organisationen til at overveje de risici der tages og dermed også flytte hele organisationen til at rykke op i modenhed – hvilket altid vil medføre en styrkelse af kontrolmiljøet.

Når det skift er sket, når modenheden af risikostyring er højnet vil det være mulig for revisor i højere grad at basere sig på de kontroller der ligger i second level – indtil da vil vores rolle være, at rapportere på governance strukturen, modenhed i risikostyringen og tage aktivt del i risikodrøftelserne gennem vores dialog med bestyrelse og de reviderede.

Finanslovsforlagets skattepakke: Om værns- og overgangsregler for multimedieskatten

Af statsaut. revisor Niels Sonne og cand.jur. Birgitte Tabbert, Deloitte Skat

Vær især meget opmærksom på, hvordan aftaler med lønomlægning bliver håndteret under de nye regler.

Folketinget har den seneste måned behandlet de lovforslag, som regeringen fremsatte d. 21. november 2011. Det gælder bl.a. det lovforslag (L 31), der bl.a. afskaffer multimedieskatten. Lovforslaget tager udgangspunkt i regeringens oplæg til Finansloven 2012, der indeholdt følgende elementer på multimedieområdet:

- at multimedieskatten ville blive afskaffet,
- at reglerne fra før multimedieskatten, herunder beskatning af fri telefon (dog med tilpasninger), skattefrihed for computere og bredbåndsforbindelser (i visse situationer) ville blive genindført samt en værnsregel mod bruttolønsordninger.

Efter fremsættelsen af lovforslaget har der været stor usikkerhed om de nye regler, herunder specielt om beskatningen af eksisterende ordninger med computere via lønomlægning. Skatteministeriet har offentliggjort kommentarer til høringsvar til forslaget og heri besvaret en række spørgsmål og præciseret en række forhold. Herudover er der fremsat ændringsforslag vedrørende bl.a. overgangsreglen, og de nye regler bliver som nedenfor anført – efter lovforslagets vedtagelse af Folketinget den 21. december 2011.

Efter vores opfattelse er det meget glædeligt, at regeringen har ændret overgangsreglerne for igangværende ordninger, der er indgået senest 31. december 2011 med computere, som er finansieret via lønomlægning, således at udstyret blot skal være leveret inden den 29. februar 2012.

Det løser et stort problem for mange virksomheder, og en masse medarbejdere vil undgå helt uforskyldt at blive ramt af en beskatning på 50% af udstyrets nypris.

Det er også meget glædeligt, at regeringen herudover har ændret formuleringen og beskatningsbeløbet for overgangsordningen, således at dette følger de nye regler for fri telefon. Dette giver en meget enkel og administrativ let overgangsregel.

Den usikkerhed, der har været vedrørende den nye beskatning efter 1. januar 2012 mht. beskatning af fri telefon med

Værnsregel/overgangsregel for computer via lønomlægning

- Finansieres computer med tilbehør via lønomlægning (bruttolønsordninger), skal der fra og med 1. januar 2012 ske beskatning af 50 % af udstyrets nypris årligt, så længe udstyret er til rådighed.
- Der indføres dog en overgangsordning for aftaler indgået senest 31. december 2011 og hvor udstyret er leveret senest 29. februar 2012.
- Overgangsreglen er justeret således, at en computer finansieret via lønomlægning skal beskattes efter de nye regler for fri telefon, dvs. med 2.500 kr. pr. år (og ikke 3.000 kr.).
- Med den nye formulering af overgangsreglen vil en person, der både har arbejdsgiverbetalt telefoni og en computer via lønomlægning (omfattet af overgangsreglen) i 2012-2014 maksimalt kunne blive beskattet af 2.500 kr. årligt. Der vil også være mulighed for ægtefællerabat.

2.500 kr. og samtidig beskatning efter overgangsreglen på 3.000 kr. er dermed også ryddet af vejen. Der skal kun ske beskatning med én gang 2.500 kr. for personer, som har både fri telefon og computer omfattet af overgangsreglen. Det er herudover nu også præciseret, at der vil være mulighed for ægtefællerabat.

Der er dog efter vores opfattelse fortsat god grund til at være meget opmærksom på, hvordan aftaler med lønomlægning håndteres, og hvilket udstyr en sådan aftale omfatter. Selv den mindste fejl eller misforståelse kan medføre, at aftalen omfattes af værnsreglen og medarbejderen risikerer beskatning af 50% af udstyrets nypris årligt, så længe udstyret er til rådighed.

Den væsentligste forudsætning for at undgå værnsreglen er, at det udstyr, som der indgås aftale om, rent faktisk er omfat-

tet eller ville være omfattet af multimediebeskatningen. Og det vil som udgangspunkt være ét af hvert type gode, altså én computer – medmindre der er en reel begrundelse for at få stillet mere end en computer til rådighed fra arbejdsgiver.

I øvrigt fremgår det også af Skatteministeriets kommentarer til høringsvarene, at ved udløb af en aftale med lønomlægning, hvor udstyret fortsat stilles til rådighed af arbejdsgiver, vil man ryge ud af overgangsreglen og i stedet blive omfattet af værnsreglen. Derfor bør udstyr, som har været omfattet af overgangsreglen ved udløb af lønomlægningsaftalen, altid enten returneres til arbejdsgiver eller overdrages til medarbejderen.

Forslagets indhold i øvrigt

De nye regler for "it-beskatning" forventes i øvrigt at blive som følger efter det fremsatte forslag:

Skattefrihed for datakommunikation

- Arbejdsgiverbetalt internetforbindelse skal fremover ikke beskattes, hvis medarbejderen via forbindelsen har adgang til arbejdsgivers netværk. Det er en forudsætning, at medarbejderen har adgang til stort set de samme funktioner eller dokumenter, som på arbejdspladsen (dvs. samme regler, som var gældende før multimediebeskatningen).
- Arbejdsgiverbetalt datakommunikation omfatter abonnements- og forbrugsudgifter samt etableringsudgifter.
- Medarbejderen skal beskattes af "fri telefon", hvis der ikke er adgang til arbejdsgivers netværk og de nødvendige funktioner.

Beskatning af fri telefon

- Omfatter fastnet- og mobiltelefoni samt datakommunikation (bredbåndsforbindelser).
- Omfatter abonnementsudgifter, samtaleudgifter, selve telefonapparatet/terminal samt traditionelle telefonserviceydelse og etableringsudgifter. Udgifter til indsamlingsbidrag eller andre private udgifter, der opkræves over telefonregningen, er ikke omfattet.
- Beskattes med et fast beløb på 2.500 kr./år. (for 2012), uanset at de faktiske udgifter, der er betalt af arbejdsgiver, er mindre eller større. Beløbet reguleres fremover som andre skattemæssige beløbsgrænser. Der bliver ikke mulighed for at nedsætte beløbet ved modregning af husstandens øvrige udgifter.
- De 2.500 kr. gælder pr. person og ikke pr. husstand. Dvs. begge ægtefæller skal beskattes, hvis de fra hver deres arbejdsgiver har betalt telefoni eller internet. Bliver A-indkomst og skal indberettes af arbejdsgiver med 208,33 kr./måned (for 2012).
- Ægtefællerabat, som blev indført under multimedieskatten, bibeholdes. Dvs. beskattes begge ægtefæller af fri telefon, gives der – på årsopgørelsen – et nedslag på 25% pr. ægtefælle, dog således at der samlet sker beskatning af min. 3.300 kr./år for ægtefællerne.
- Det er kun telefoni og bredbånd, der er stillet til rådighed for medarbejderen, som omfattes af beskatning af fri telefon. Øvrige personer i medarbejderens husstand må dog gerne anvende telefonen og bredbåndsforbindelsen. Telefoni og bredbånd, der er stillet til rådighed direkte for den øvrige husstands private benyttelse, skal derimod beskattes særskilt.
- Det accepteres nu igen at foretage enkeltstående private opkald fra en arbejdsmobiltelefon, uden at det vil medføre beskatning. Den skærpede ”rådighedsbeskatning”, som blev indført med multimedieskatten, fjernes, og den tidligere praksis bliver igen gældende. Der skal fortsat underskrives en tro og love-erklæring, ligesom arbejdsgiver fortsat skal føre kontrol med brugen, hvis beskatning skal undgås.

Skattefrihed for computer

- Hvis arbejdsgiveren stiller en computer med sædvanligt tilbehør til rådighed til brug for arbejdet, skal den private benyttelse ikke beskattes. Det bliver således igen muligt at tage en arbejdscomputer med hjem – uden at rådigheden medfører beskatning.
- Det er kun computer og tilbehør, der er stillet til rådighed for medarbejderen, som omfattes af skattefriheden. Øvrige personer i medarbejderens husstand må dog gerne anvende udstyret.
- Ved sædvanligt tilbehør forstås almindeligt forekommende tilbehør til en computer såsom skærm, software, printer m.v. af almindelig størrelse og standard.
- Computere og tilbehør, der udelukkende er til privat brug, hvor der slet ikke er en arbejdsmæssig begrundelse samt udstyr, der stilles til rådighed direkte for den øvrige husstands private benyttelse, skal derimod beskattes.

Indberetning af obligatorisk efteruddannelse for godkendte revisorer

Af afdelingsdirektør Lars Geisler,
Nykredit

Den første efteruddannelsesperiode for revisorer, der er godkendt som registrerede eller statsautoriserede revisorer efter revisorloven, løber til og med den 31. december 2011. Efter at have talt med en del kollegaer har jeg konstateret, at der hersker lidt usikkerhed om, hvorvidt der skal ske indberetning for de revisorer, som ikke er tilknyttet et revisionsfirma, der er registreret i ReviReg.

Ved kontakt til Erhvervs- og Selskabsstyrelsen har jeg fået oplyst følgende:

”Efter efteruddannelsesbekendtgørelsens § 1, jf. revisorlovens § 4, er enhver revisor, der er godkendt efter revisorlovens § 3 eller § 10, stk. 1, omfattet af reglerne om obligatorisk efteruddannelse.

Revisor har, i henhold til efteruddannelsesbekendtgørelsens § 13, pligt til senest den 1. april i året efter en 3 års periodes udløb at indberette antal timers efteruddannelse fordelt på de 3 kategorier, der fremgår af bekendtgørelsens § 2.

Deltagelse i og indberetning af obligatorisk efteruddannelse gælder således enhver revisor, uanset om denne er tilknyttet en revisionsvirksomhed eller ikke.

De nærmere krav til selve indberetningen fremgår af revireg-bekendtgørelsens § 15. Der skal logges på med et personligt certifikat via www.virk.dk/revireg. Timerne indberettes under ”Rediger uddannelse”.

Der skal, som anført ovenfor, alene indberettes de gennemførte antal timer fordelt på de 3 kategorier. Hvis en revisor bliver udtaget til kontrol af de indberettede timer, skal revisor kunne fremlægge dokumentation for de timer, der er registreret i revireg.

Hvis en revisor har overskydende timer, som vedkommende, jf. efteruddannelsesbekendtgørelsens § 8, vil overføre til næste efter-

uddannelsesperiode, skal timerne indberettes både i den periode, hvor de er optjent, og i den efterfølgende periode.”

Indberetning i ReviReg skal således ske senest den 1. april 2012. Adgang til ReviReg fås ved anvendelse af det personlige NemID.

De 3 kategorier, der refereres til ovenfor, er:

- 1) Antal timer inden for revisions- og erklæringsområdet, eksempelvis retlige krav og faglige standarder for lovpligtig revision og for revisorer, internationale og nationale revisionsstandarder, risikostyring og intern kontrol, faglig etik, uafhængighed samt god offentlig revisionssskik og forvaltningsrevision m.v.
- 2) Antal timer inden for retlige krav og standarder for udarbejdelse af årsregnskaber og konsoliderede regnskaber, generel regnskabsteori og -principper, internationale regnskabsstandarder, regnskabsanalyse, driftsbogholderi, økonomistyring og internt regnskab samt selskabsret.
- 3) Antal timer inden for området direkte og indirekte skatter.

For revisorer, som har deponeret deres beskikkelse, gælder ifølge vejledning om obligatorisk efteruddannelse udarbejdet af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen følgende:

”Efter revisorlovens § 6, kan en person, der har deponeret sin godkendelse, blive godkendt igen, hvis denne bl.a. har opfyldt efteruddannelseskravene. For at kunne dokumentere dette, er disse personer nødsaget til at opbevare fuldstændig dokumentation for hver 3-års periode, der er afsluttet, mens de har været deponeret. Hvis de ikke kan dokumentere at have opfyldt efteruddannelseskravene i hele deponeringsperioden, kan de ikke uden videre blive godkendt igen efter revisorlovens § 6, stk. 3. I stedet vil det være en betingelse for igen at blive godkendt, at de aflægger en særlig prøve efter revisorlovens § 9, stk. 3.”

IIA European Conference, Madrid 19. – 21. oktober 2011

Af revisor, cand.merc.aud. Charlotte Ekberg, og revisor, cand.merc.aud. Kristina Petersen, Nykredit

Dette års europæiske IIA konference blev holdt i Madrid d. 19. – 21. oktober 2011. Konferencen havde tiltrukket 450 personer fra 49 forskellige lande, herunder flere fra Asien og USA som havde fundet vej til Madrid.

Konferencens hovedtema var ”moving forward”. Et spændende tema som stillede store forventninger til indhold og taler. Programmet for de 2 dage omfattede følgende generelle indlæg:

- Internal Audit in Europe
- COSO: Current Activities and a look Ahead
- The governance system at the service of business goals
- Leadership in multicultural teams, a challenge for European management
- Innovation and Creativity
- EU Green Paper on corporate governance
- The new corporate world order: how does internal audit fit in.

De seneste års økonomiske krise på internationalt plan samt flere store besvigelssager har skabt store udfordringer for virksomheder verden over og ikke mindst vores profession. Med årets hovedtema ”moving forward” var der sat særligt fokus på de udfordringer, som intern revisor står overfor i forhold til bl.a. Corporate governance, risk management m.v. Hovedtemaet blev understøttet af flere concurrent sessions, som behandlede hovedteamet mere detaljeret.

Disse sessions kørte i 5 tracks med følgende emner:

- Best practice
- IT Governance
- Personal development
- Point of view
- Fraud

Der var flere rigtig spændende indlæg, og det kunne være svært at vælge mellem de mange overskrifter.

For at det hele ikke kun skulle handle om noget så kedeligt som revision, havde værterne arrangeret at vi fik besøg af en af Spaniens mest anerkendte kokke Sergi Arola. Han fortalte meget livligt om sin passion for mad, og det at drive og udvikle en restaurant. Hans indlæg var utrolig inspirerende, og sulten spredte sig i salen, i takt med at han fortalte om sin mad. Desværre var der flere måneders ventetid på et bord, i hans 2 Michelin restauranter.

På den afsluttende general session havde vi fornøjelsen af Richard Chambers, President and CEO, IIA Global. Richard Chambers startede med at vise et interview, han for nylig havde givet til CNBC. Interviewet varede omkring 5 minutter og blev sendt i den bedste sendetid. Med dette ønskede Richard Chambers at vise, at vores profession gennem de seneste år tillægges langt større værdi, og at vi er kommet frem i første række, når der diskuteres corporate governance og risk management.

Til slut gav Richard Chambers sit bud på yderligere 5 temaer, der vil blive prioritet i løbet af de næste 5 år:

1. Corporate governance reviews
2. ERM reviews
3. Strategic reviews
4. Ethics audits
5. Migration to IFRS/Social and sustainability audit

Flere af områderne har allerede stor fokus, men det bliver spændende at se hvor fremtiden bringer os hen.

Ud over de to spændende dage på konferencen, havde vores spanske værter ligeledes sørget for, at vi fik mulighed for at

opleve Madrid fra sin bedste side. På konferencens første aften havde de sørget for en guidet tour rundt i den flotte by, flot traditionel spansk underholdning i form af flamingo og ikke mindst en stor tapasbuffet.

Næste år afholdes konferencen i Amsterdam, Holland den 12.-14. september 2012.

IIA konference 2011

Af Thomas Engelund og Anders Roe Eriksen, Lundbeck

Årets internationale konference blev afholdt i Kuala Lumpur, Malaysia d. 10-13. juli. Det var nummer 70 i rækken af årlige internationale konferencer. Med 2162 faktiske deltagere blev det måske ikke den succes som var forventet, da der var estimeret med omkring 3000 deltagere. Efter at have set på deltagerlisten må man sige at Malaysia som nation har gjort sit for at øge deltagerantallet. Generelt var Asien massivt repræsenteret som deltager, udstiller, foredragsholder og i diverse åbne plenum diskussioner.

Dette faktum influerede desværre også en smule på det generelle faglige niveau set i forhold til tidligere konferencer på amerikansk grund hvor det, efter vores opfattelse, faglige niveau var noget højere.

Kuala Lumpur Convention Centre beliggende ved Petronas Twin Towers var omdrejningspunkt for hele konferencen og årets overordnede tema for 2011 var ”Standing tall” med reference til netop Petronas Twin Towers.

”Standing tall” skal opfattes som et opråb til alle interne revisorer om at tage ansvar, promovere vores kompetencer over

for bestyrelse og direktion, stå ved vores stolte profession, være en rollemodel over for andre, advokere for god corporate governance, sikre uafhængighed og ikke være bange for at sige sandheden selvom den kan være ilde hørt. Det var et interessant emne og nyttigt at høre de forskellige foredragsholdere berøre emnet.

Konferencen indeholdt som tidligere år flere forskellige overordnede temaer, så den enkelte deltager kan specialisere sig i ét tema, alternativt selektivt vælge enkelt-sessioner ud fra beskrivelsen af de enkelte emner. Ligeledes var der en god blanding af foredrag, plenum diskussioner samt åbne panel lektioner. De overordnede temaer var:

- Corporate governance
- Risk management
- Audit management
- Fraud detection and prevention
- Information technology
- Leading internal audit practices
- Emerging global issues
- Leadership and professional development
- Auditing in the public sector

Nogle af temaerne er gengangere fra tidligere år, men også nye temaer med relation til den nuværende globale krise havde fundet vej, hvilket virkede godt set i forhold til aktualitet. Key note speaker Graeme Maxton var tydelig bekymret om verdensøkonomien og gældsbyrden oparbejdet i den vestlige verden, herunder Danmark.

Vi vil fremhæve et par stykker af de rigtig gode foredrag og oplæg som vi deltog i på konferencen, men der var selvfølgelig mange flere super spændende emner, der blev taget op i løbet af konferencen.

Key note speaker Carman L. Lapointe fra FN forklarede om hendes arbejde som intern revisor i en verdensomspændende organisation, som spiller en vigtig rolle i international udviklingspolitik, miljø-samarbejde, menneskerettigheder osv. Den interne revisionsfunktion har mere end 300 medarbejdere fordelt på traditionel operationel revision, efterforskning, inspektion og evaluering.

Arbejdsopgaverne fordelte sig bredt fra kontrol/evaluering af korrekt godkendelse af bilag, mordrapporteringer, fødevarerprogrammer, seksuel udnyttelse af kvinder, fredsbevarende missioner m.v. Det var utrolig spændende at høre hendes redegørelser og refleksioner i forhold til de arbejdsopgaver intern revision varetog, idet FN's aktiviteter ofte finder sted i verdens brandpunkter. Interne kontroller, risiko-baseret revision, kontrolmiljø, monitorering m.v. får bare en helt anden betydning og relevans, når de sættes i sammenhæng med nogle af ovenstående problemstillinger.

Et andet spændende emne, der blev berørt i flere foredrag og panel diskussioner, var potentielle IT sikkerhedsproblemer forårsaget af cloud computing, smartphones og tablets, sociale netværk, blogs, videodeling m.v.

Budskabet fra foredragsholderne var, at virksomheder skal tage stilling til anvendelsen af disse værktøjer og afdække de risici, men også muligheder, der kan opstå. Virksomheder kan få juridiske problemer, hvis opbevaring af data ikke overholder lokale regler, eks. opbevaring af regnskabsmateriale uden for landets grænser. Endvidere kan sikkerhedsbrister vedrørende fortroligt materiale blive aktuelt ved anvendelse af smartphones og tablets.

Sociale netværk kan anvendes aktivt i markedsføringsmæssige sammenhænge, men kan også være skadelige, hvis der ikke løbende orienteres om hvad, hvem og hvor der skrives om egen virksomhed. Ud over spændende gennemgange af emnet blev revisors rolle også inddraget og hvordan man som intern revisor bør forholde sig til risici, kontroller, monitorering m.v.

Foruden det faglige indhold og formål med konferencen var der også tid til at se lidt af byen og være sociale med nogle af de øvrige deltagere fra lille Danmark, og vi var da også ude at nyde lidt god lokal mad og få en øl sammen. Kuala Lumpur er noget af en metropol og kontrasterne er enorme. Det er fantastisk at se disse forskelle og opleve en by i sådan en hastig fremgang.

Det var fire begivenhedsrige dage og med mange spændende indlæg og diskussioner, og alt i alt har det været en god oplevelse både af faglig og social karakter. Deltagelse kan varmt anbefales og håber vi ses i Boston i 2012?

Nye medlemmer i IIA fra 01.09.2011 – 01.12.2011

A.P. Møller-Mærsk

Suraj Anvekar
Katarzyna Jedlinska

BRFkredit

Gitte Christensen

Danske Bank

Henrik Johnsen Rasmussen
Tina Hvitved
Per G. Ventzel
Jesper Kielsholm
Mie Vesth
Nete Hjort Bai
Pernille Haals Løndorf

Deloitte

Charlotte Hoby
Anastassia Stukan

Ernst & Young

Henrik O. Larsen
Alex Skjærris

Finansiel Stabilitet

Per Hansen

IIS World Services A/S

Mikkel Larsen

Kuwait Petroleum

Jesper Lund Larsen
Louise Stadager Larso

Max Bank A/S

Lis M. Hansen

Rockwool International

Ivan Andersen

SAS

Kamran Ahmed

SKAT

Heidi Eriksen

Solar

Michael Lyster

Sparekassen Lolland

Niklas Dahl Pind

Øvrige

Odin Sørensen
Jørn Sønderup

”Bagsmækken”

Oplysninger om Foreningen af Interne Revisorer

Foreningens adresse:

Nykredit A/S
 Foreningen af Interne Revisorer (IIA)
 Revisionschef Claus Okholm
 Intern revision
 Kalvebod Brygge 47
 1560 København V

CVR nr. 73954215

Foreningen af Interne Revisorers bestyrelse har følgende sammensætning:

Formand

Revisionschef Claus Okholm,
 Nykredit
 ☎ 44 55 93 02
 e-mail: co@nykredit.dk

Næstformand

Revisionschef Jens Peter Thomassen
 Danske Bank
 ☎ 42 12 77 01
 e-mail: Jens.Peter.Thomassen@danskebank.dk

Kasserer

Revisionschef Peter Jochimsen,
 ATP
 ☎ 48 20 37 28
 e-mail: pjo@atp.dk

Sekretær

Revisionschef Ole Kirkbak,
 Sydbank
 ☎ 74 36 31 00
 e-mail: ole.kirkbak@sydbank.dk

Bestyrelsesmedlemmer

Corporate Vice President Kurt Hungeberg,
 Novo Nordisk A/S
 ☎ 44 42 57 87
 e-mail: kuhu@novonordisk.com

Professor Lars Kiertzner,
 Aalborg Universitet
 ☎ 96 35 72 52
 e-mail: lki@business.aau.dk

Senior Audit Manager, CIA,
 Afdelingsdirektør Anette Kauffmann Laursen,
 Nordea

☎ 33 33 41 33
 e-mail: anette.laursen@nordea.com

Koncernrevisionschef Pia Sønderlund Nielsen,
 Finansministeriet

☎ 33 92 26 77
 e-mail: pnn@fm.dk

Regional Chief Auditor Dorthe Tolborg
 Codan

☎ 33 55 34 59
 e-mail: dtg@codan.dk

Koncernrevisionschef Poul-Erik Winther,
 Alm. Brand

☎ 45 47 78 97
 e-mail: abrpwe@almbrand.dk

Indmeldelse i foreningen

Indmeldelse i foreningen foretages på: www.ii.dk eller

Dorte Dreie

☎ 44 55 93 07
 e-mail: ddh@nykredit.dk

Jobannoncer

Jobannoncer for medlemmer kan bringes på foreningens hjemmeside og/eller i INFO.

Annoncer bringes kun i INFO, såfremt der er plads hertil. Annonceudkast sendes til redaktionens adresse jf. side 1.

Eksamen

Nærmere oplysninger om CIA-, CGAP-, CCSA- og CFSA-eksamen kan fås på IIA's internationale hjemmeside: www.theiia.org eller ved kontakt til:

Anette Kauffmann Laursen,
 ☎ 33 33 41 33
 e-mail: anette.laursen@nordea.com